

BOSNA SREBRENA

Službeno-informativno glasilo
FRANJEVAČKOG PROVINCIJALATA U SARAJEVU

Godina LXII • broj 3/2011.

IZ SADRŽAJA

IZDAJE
Franjevački provincijalat
Bosne Srebrene
Zagrebačka 18
BiH-71000 Sarajevo
Tel.: +387 33 722 450
Fax: +387 33 722 451
www.bosnasrebrena.ba
tajprov@bih.net.ba

ODGOVARA
fra Lovro Gavran

UREĐUJE
fra Janko Ćuro

LEKTORIRA
fra Marijan Karaula

DOPISNICI
fra Miljenko Petričević - Sarajevo
fra Ivan Šarčević - Sarajevo
fra Ivan Nujić - Visoko
fra Nikola Matanović - Dubrave
fra Ivica Baketarić - Fojnica
fra Marko Ešegović - Gorica-Livno
fra Danijel Nikolić - Guča Gora
fra Stipo Raštegorac - Jajce
fra Vjeko Tomić - Kraljeva Sutjeska
fra Ivo Bošnjak - Kreševo
fra Velimir Blažević - Petričevac
fra Mirko Filipović - Plehan
fra Tomislav Brković - Rama-Šćit
fra Joso Oršolić - Tolisa
fra Franjo D. Stjepanović - Tuzla
fra Mijo Šuman - Đakovica
fra Leopold Rochmes - Beograd
fra Zvonko Benković - Podsused

TISKA
Grafički atelje OSKAR, Sarajevo

Provincijalovo pismo braći	3
Iz Generalne kurije	5
Nek se svi zovu manjima	5
Konferencija Franjevačke obitelji	9
Iz Provincijalata	11
Provincijski kapitol 2012.	11
Popis članova aktivno i pasivno pravo glasa	12
Kapitol na rogožinama	16
Reforma mirovinskog i zdravstvenog osiguranja	17
Iz tajništva	19
Prvi privremeni zavjeti	19
Oblačenje novaka	19
Obnova crkve u Ulicama	20
Iz Zapisnika Definitorijalnih sjednica	21
Prilozi	22
Kapitol na rogožinama - homilija	22
Sveta Klara Asiška: Utjelovljenje življennog Evanđelja – evandeoske ženstvenosti u franjevačkoj karizmi	24
Izvještaj za JKPM OFM	32
Dani Fra M. Divkovića u Jelaškama - homilija	34
Odgovor teologije na današnju krizu vjere	36
Knjiga: Marija službenica Gospodnja	38
Knjiga: Evolucijska slika svijeta i kršćanstvo	39
Iz Provincije	41
Kulturni centar sv. Franjo	43
Dani fra Matije Divkovića u Jelaškama	44
Prvi hod Frame Bosne Srebrene	45
S. Sopnica - 20. obljetnica župe	46
Blagoslov temelja župne crkve u Foči	47
Drinske mučenice proglašene blaženim	51
In memoriam	53
† Marija Lozuk r. Rehlicki	53
† Franjo Duvnjak	54
† Božo Slišković	55
Dodatak	56
Fraternitas br. 7, 8 i 9	56

PROVINCIJALOVO PISMO BRAĆI

Susret Generalnog Definitorija OFM sa članovima JKPM OFM u Splitu (2011)

Draga braćo u Kristu i sv. Franji!

Upravo je završen susret Južnoslavenske konferencije franjevačkih provincijala (JKPM OFM) sa Generalnim Definitorijem, koji je održan u Splitu, od 19. do 22. rujna 2011. Tom prigodom su franjevački provincijali podrobnije upoznali Generalnu upravu sa stanjem Franjevačkog reda u našim krajevima, a Generalni Ministar i generalni definitori su upoznali naše provincijale s općim stanjem u Redu i s onim što Red očekuje od nas, naglasivši kako je lijepo što smo bliski s narodom, što imamo jak osjećaj pripadnosti Redu i ponosni smo što smo fratri, što dobro radimo s FSR-om i Framom, što smo iskreno posvećeni pastoralnom radu, što još uvijek imamo lijep broj zvanja i dobru prosječnu dob bratstava itd.

Ujedno su istakli i očekivanja Reda od nas, kao što su transparentnost, sve veća borba protiv individualizma, daljnje razvijanje zdravog redovničkog duha pravog franjevačkog bratstva u radosti, jednostavnosti i malenosti, što kvalitetnija početna i što dosljednija trajna formacija, raznolikost evangelizacijskih formi – uza sve poštovanja našeg ogromnog doprinosa životu Crkve u župskom pastoralu, jaču međuprovincijsku suradnju i suradnju s Generalnom Kurijom, te naš mnogo veći angažman u misijama ad gentes.

Naš je cilj revitalizacija Reda i njegove misije, ne samo s obzirom na broj braće, nego još više s obzirom na kvalitetu našeg redovničkog života i evanđeoskog svjedočenja, a to nije moguće bez ozbiljnog i sve pozitivnijeg zalaganja sve naše braće. Stoga molimo svu braću neka stalno imaju pred očima vrednote od kojih i za koje živimo i neka ih nastoje što potpunije ostvarivati u svom svagdanjem životu, a isto tako i naše nedostatke, kako bismo neprestano i neumorno radili na njihovu nadilaženju.

Započela je i nova pastoralna godina, u kojoj treba da imamo u vidu uz ostalo i važne franjevačke obljetnice:

Godinu sv. Klare – 800. obljetnicu utemeljenja Drugog franjevačkog reda – Reda siromašnih sestara sv. Klare, koju smo započeli na Cvjetnicu ove godine, a završavamo na blagdan sv. Klare 2012.

Sljedeće godine slavimo i 800. obljetnicu dolaska sv. Franje na hrvatsko tlo. Naime, 1212. god. sv. Franjo je bio krenuo na hodočašće u Svetu Zemlju, ali je oluja na moru njihov brod bacila na hrvatsku obalu – jer je Bog htio da sv. Franjo još zarana posije sjeme svoje karizme i u hrvatski narod. Taj je događaj za nas bio djelo Božje Providnosti, na kojem smo mu trajno zahvalni, jer od te godine franjevaštvo cvjeta i u našem narodu.

U vezi s ovim obljetnicama neka i ova pastoralna godina bude godina oduševljenog rada na pastoralu zvanja, kako za Prvi, tako i za Drugi i Treći franjevački red – samostanski i svjetovni. Neka se u taj rad svakako aktivno uključe i FSR i FRAMA.

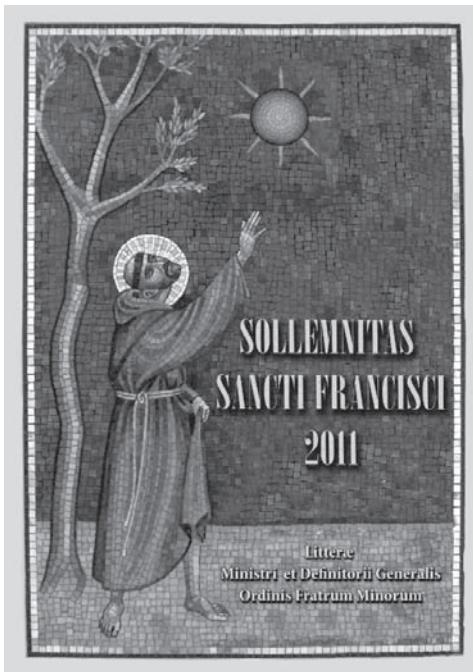
Pred nama je i vrijeme kanonske vizitacije, vrijeme brojnih susreta s mnogom braćom, vrijeme dubljeg i sveobuhvatnijeg sagledavanja stanja u Provinciji. Preporučujem svoj braći da ne umorno mole – kako za što obilnije plodove kanonske vizitacije, tako i za uspjeh predstojećeg provincijskog Kapitula.

Neka Gospodin svakim svojim blagoslovom obdari svu braću koja zdušno nastoje dosljedno živjeti dar Evandelja Gospodina našega Isusa Krista i naviještati ga Božjem narodu za njegov vječni spas i posvećenje!

Fra Lovro Gavran, provincijal

Drinske mučenice proglašene blaženim u Sarajevu, 24. 9. 2011.

*Pismo Generalnoga ministra
za svetkovinu sv. Franje 2011. godine*

NEKA SE SVI ZOVU MANJIMA

Svoj manjoj braći laicima i klericima:
Gospodin vam dao mir!

U našem pismu za svetkovinu sv. Franje prošle godine razmišljali smo o pozivu *manjega brata prezbitera*, u prigodi Godine svećenika što ju je proglašio papa Benedikt XVI. Ove godine želimo ponuditi neka razmišljanja o pozivu *manjega brata laika*.

Pravilo *Manje braće*, koje mi zavjetujemo, izričito izjavljuje da je naš Red bratstvo i da se svi mi, sukladno volji sv. Franje, trebamo zvati *manja braća*. U istom Pravilu jasno se tvrdi da je naše Bratstvo sastavljeno od *klerika i laika*. Ovim pismom želimo započeti dijalog o značenju te terminologije u Redu danas.

Što danas znači biti *manji brat* sa oznakom *laik*?

Svi smo braća i manji

Po svojoj pripadnosti redovničkom životu općenito i franjevačkom životu posebno, svi odgovaramo Gospodinovu pozivu da ga slijedimo na osobit način u Crkvi, sukladno načinu koji nam je prenio Franjo. Unutar toga zajedničkog poziva koji nas sve čini *braćom i manjima, manji brat laik* živi vlastito stanje kao odgovor na poziv što ga je primio od Gospodina da bude “živi spomen” Evangelijsa, da sudjeluje u “proročkom” poslanju Crkve. On ne sudjeluje u prezbiterskoj službi (*klerik*) i ne uzima punu svjetovnost kao vjernici laici (*christifideles laici*), nego živi osobito suočavanje Kristu i vrši različite crkvene službe za Božje kraljevstvo, kao Bogu posvećena osoba i *manji brat*. Sam sv. Franjo nije postao prezbiter, premda se priznaje da je bio đakon.

Nakon susreta s Raspetim u Sv. Damjanu i poslije slušanjem u Porcijunkuli Evandželja o poslanju učenika, Franjo je imao objavu da njegov život treba biti život učenika i svjedoka Gospodinova. Kad je pak primio prvu braću sam Gospodin mu je objavio da treba živjeti na «način svetoga Evandželja» (*Opr 14*), što je predložio svima nama.

Ime *Manja braća* što ga je dao svojoj grupi pokazuje da se bitno nalazi u življenju nasljedovanja Krista, u bratstvu i malenosti, bilo kao *laici* bilo *klerici*. Primljena karizma da živi Evandželje na nov način da *popravi Crkvu*, jest naš novi specifični identitet koji nas čini prije svega *manjom braćom*.

Povijesni razvoj

Ipak imamo na umu da je Red vrlo brzo doživio unutarnji razvoj, i da su braća stoljećima bili u većini *klerici*. Naime, od Narbonskih konstitucija ulazak u Red *braće laika* bio je utemeljen na potrebi kućnih poslova ili na primjeru poniznosti neke slavne osobe koja je htjela biti manji brat *laik*. Kroz stoljeća smo imali primjere *braće laika* uistinu uzornih po svetosti, poniznosti, primjeru u radu i molitvi, po predanju i zalaganju u misijama. Njima i svoj braći *laicima* želimo izraziti zahvalnost Reda i priznanje Generalnoga definitorija. Nažalost, moramo također priznati da nije mali broj *braće laika* u povijesti Reda trpio zbog zakonodavnih stavova i čina koji za njih nisu bili povoljni. Primjer za to je da im je bilo zabranjeno naučiti čitati i pisati ili sudjelovati na kapitulima Reda.

Sadašnja situacija

U posljednjim godinama vidjeli smo određeno poboljšanje u statusu *braće laika* u Redu, jer ima manje diskriminacija, bolja je formacija, veća jednakost (braća laici su gvardijani, odgojitelji, profesori...) i nazočni su kao delegati konferencija na generalnim kapitulima. Generalni kapitol je 2009. godine, koji još jednom vrednuje dar laičkog redovničkog zvanja, kao što ga i mi vrednujemo, priznao da su «u nekim regijama Reda [...] još prisutne situacije diskriminacije. Međutim, kad je riječ o zgodnoj mogućnosti formacije koja, po našem zakonodavstvu, treba biti ista za sve, ipak način vršenja naših službi ne pogoduje uvijek aktivnom sudjelovanju braće laika u evangeličarskom poslanju» (*PdV 26*).

S obnovom Generalnih konstitucija Reda nakon Drugog vatikanskog sabora činilo se da će naglasak na jednakosti sve *manje braće, klerika i laika*, dati novi poticaj pozivu *manjega brata laika*. Naprotiv, konstatiramo da se dogodilo suprotno. Sveukupni broj *braće laika* u Redu u 2010. godini bio je 2.077, u 1968. godini bio je 4.829. Postotak *braće laika* u ukupnom broju braće u Redu pao je sa 22,5% 1968. na 16,6% 2010. godine, dok se u istom razdoblju povećao postotak *braće klerika* sa 77,5% na 83,4%.

Unatoč trajnom podsjećanju u dokumentima Reda u posljednjih 40 godina o važnosti *braće laika*, statistike nam pokazuju zabrinjavajuću stvarnost, kako s obzirom na nova zvanja tako i s obzirom na mnogo *braću laike* koja traže izlazak iz Reda ili se usmjeravaju prema službi prezbitera.

Imajući na umu sadašnju tendenciju u Redu, nema znakova promjene nakon četiri desetljeća: hoćemo li, dakle, u budućnosti imati Red posve sastavljen od *braće klerika*? Što bi takva promjena mogla značiti za naš identitet, ne samo unutar Reda, nego u Crkvi i u društvu? Želimo li takvu budućnost? Ako ne želimo, hitno je potrebno započeti promjenu u našem načinu shvaćanja i djelovanja tako da izbjegnemo nestanak nazočnosti *brata laika u Redu* u ne tako dalekoj budućnosti.

Različitost gledišta

S druge strane smo svjesni da je vizija i način shvaćanja identiteta *braće laika različita u raznim područjima svijeta u kojima živimo i djelujemo*. Ta različitost nam prijeći iznijeti tvrdnje o identitetu *brata laika*, no htjeli bismo započeti hod razmišljanja i razjašnjenja, predlažući vam neka pitanja kako bismo mogli pronaći ispravne načine da odgovorimo Nalogu br. 2 Generalnoga kapitula 2009. godine: « Neka Generalni definitorij, uz pomoć SGFS (Generalno tajništvo za formaciju i studije) i SGME (Generalno tajništvo za misije i evangelizaciju), produbi temu franjevačkoga identiteta i sudjelovanja u evangelizatorskom poslanju braće svećenika i laika. Ako to smatra prikladnim neka, u suradnji s različitim konferencijama, organizira susrete o tim temama na kontinentalnoj razini».

Pitanja za razmišljanje

I evo pitanja: Kako razumijevamo poziv *manjega brata*? Što danas želi reći riječ *laik*? Kako predstavljamo poziv *brata laika* u pastoralnoj brizi za zvanja? Koliko je stvarno *braće laika* koji su uključeni u različita područja života i poslanja Reda?

Da bolje razumijemo gdje smo, kao Red, s obzirom na ta pitanja i na još mnoga druga pitanja, želimo se obratiti na poseban način vama, *braćo laici* Reda.

Želimo vas zamoliti da nam pomognete u našemu radu animiranja, da nas obavijestite o svjetlima i sjenama vašega iskustva franjevačkoga života. Koji su pozitivni aspekti zbog kojih se osjećate radosni i ostvareni u svom zvanju? Koje su, naprotiv, teškoće koje vidite? Koji su uzroci zbog kojih neki *brat laik* napušta redovnički život? Zašto mnoga *braća laici*, i nakon mnogih godina franjevačkoga života traže svećeničko ređenje? Koje putove poduzeti – na razini Reda, jedinica, mjesnih bratstava – da se promiče vaš poziv kao *braće laika* danas i poziv *braće laika sutra*?

Poziv na produbljivanje

Pozivamo vas, braćo, da nastavite razmišljati i da nam odgovorite, na različite načine koji su vam na raspolaganju, poduzimajući dijalog na različitim razinama našega mjesnoga, provincijskoga, regionalnoga i sveopćega bratstva. Sa svoje strane, rado ćemo postati slušatelji riječi koju ćete nam htjeti uputiti, potaknuti djelovanjem Duha Gospodinova.

Predlažemo da se u jedinicama i u konferencijama potakne razmišljanje i produbljivanje o “franjevačkom identitetu braće svećenika i laika”, o kojemu govori *Nalog br. 2 Generalnoga kapitula 2009. godine*, s osobitim sudjelovanjem braće laika.

Istovremeno podsjećamo provincijalne ministre i formatore na ono što je isti Generalni kapi-tul ponovno potvrdio, tj. na « zahtjev jedinstvene formacije za svu braću, koja pak treba uvažavati dar svakog pojedinog brata i različitih poziva koji Duh probuđuje», i potrebu da se sva naša braća formiraju za evangelizaciju, svaki sukladno svom pozivu (usp. *PdV 26*). Podsjećamo stoga da su sva *manja braća, laici i klerici*, pozvani evangelizirati, kao što kaže I. naslov V. poglavљa Generalnih konstitucija. No, zato svi mi trebamo “ekleziološko obraćenje”, kako od nas traži Generalni kapitol (usp. *PdV 25*).

Mi, generalni definitori, vam jamčimo naše zalaganje da ćemo nastaviti dijalog sa Svetom Stolicom kako bismo mogli biti priznati kao mješovito bratstvo. « Ipak tu promjene kanonskoga *statusa* treba popratiti promjenom u bratskoj praksi» (*PdV 26*).

Završavajući ovo pismo, želimo zahvaliti Gospodinu za ljepotu našega poziva *manje braće*. Zahvaljujemo Gospodinu i svima vama, *braćo laici i klerici*, za vaš doprinos, sukladno pozivu na koji vas je Bog pozvao, na korist sveopćemu bratstvu i Crkvi i na izgradnju Božjega kraljevstva. I molimo od Gospodina svjetlo Duha njegova da nas rasvijetli da bolje shvatimo svoj identitet *manje braće* i da nam pomogne da ga vjerno živimo.

Sveti naš Otac Franjo nam je rekao: «Hoću da se ovo bratstvo zove Red *manje braće*» (*IČel* 38). I mi molimo da u našem bratstvu uvijek kraljuje jednakost, uzajamno poštovanje i služenje.

Neka nas Gospodin sve blagoslovi, draga braćo laici i klerici.

Rim, 15. srpnja 2011. g., *svetkovina sv. Bonaventure*

Br.: 102164

Vaša braća iz Generalnoga definitorija:

Fr. José Rodríguez Carballo, ofm (Min. Gen.)

Fr. Michael Anthony Perry, ofm (Vic. Gen.)

Fr. Vincenzo Brocanelli, ofm (Def. Gen.)

Fr. Vicente-Emilio Felipe Tapia , ofm (Def. Gen.)

Fr. Nestor Inácio Schwerz, ofm (Def. Gen.)

Fr. Francis William Walter, ofm (Def. Gen.)

Fr. Roger Marchal, ofm (Def. Gen.)

Fr. Ernest Karol Siekierka, ofm (Def. Gen.)

Fr. Paskalis Bruno Syukur, ofm (Def. Gen.)

Fr. Julio César Bunader, ofm (Def. Gen.)

Fr. Vincent Mduduzi Zungu, ofm (Def. Gen.)

Fr. Aidan McGrath, ofm (Sec. Gen.)

Konferencija Franjevačke obitelji

Draga braćo i sestre,

Neka vam Gospodin daruje svoj mir!

Već više od godinu dana Konferencija Franjevačke obitelji (CFF) razmatra kako bi se moglo proslaviti 25. obljetnicu Svjetskog dana molitve za mir, koja je održana u Asizu 27. listopada 1986. godine. Ivan Pavao II je pripremajući ovo slavlje, popularizirao ideju Duha Asiza, ideju kojom su bila nadahnuta brojna nastojanja oko promicanja mira i dijaloga tijekom posljednjih četvrt stoljeća. Želimo ojačati našu zauzetost za mir i dijalog poticanjem čitave franjevačke obitelji na obilježavanje ove važne obljetnice. Naši JPIC animatori i oni koji su u službi dijaloga uključili su se u ovu komunikaciju zajedno s drugima zainteresiranim za ovaj događaj.

Mi franjevci prepoznajemo da se svijet uvelike promijenio u posljednjih 25 godina. Naše nastojanje oko različitih dimenzija dijaloga s pripadnicima drugih religija i dalje se nadahnjuje vjernim naviještanjem Radosne vijesti koju je propovijedao Isus Krist. Istovremeno, pojavile su se nove okolnosti koje su zaprijetile zajedništvu ljudskog roda, njegovom blagostanju i egzistenciji. One su izazov snagama Crkve i našoj franjevačkoj obitelji da budemo djelotvorni znaci zajedništva. Brojna kretanja ljudi preko tradicionalnih zemljopisnih granica prouzrokovala su sukobe i zaprijetila društvenoj stabilnosti. Ta kretanja povećala su pritisak na svjetski okoliš, a rastuće siromaštvo zaoštalo je ovo stanje. Raste svijest o potrebi stvaranja novih putova međureligijskog dijaloga i ojačavanja postojećih da bi se promicao mir, pomirenje, skrb za stvoreno i razvoj čitavog čovječanstva, posebno onih koji su obespravljeni.

U tom smislu pozivamo čitavu Franjevačku obitelj da pripreme proslavu ove važne obljetnice. Svjesni smo da mnogi od vas već godinama promoviraju godišnjicu sjećanja na ovaj događaj i potičemo vas da isto tako činite.

Sretni smo što vas možemo obavijestiti da se sve odvija po planu i da se proslava ovog događaja promovira širom našeg franjevačkog svijeta.

Ubrzo ćete dobiti paket materijala koji vam može pomoći prilikom organizacije proslave u vašoj zemlji, kongregaciji, regiji, lokalnoj zajednici, župi, školi ili bilo kojem drugom mjestu na kojem smo kao franjevci prisutni. Ovo slavlje možete planirati na dan obljetnice

(27. listopada 2011) ili bilo koji drugi dan koji je prikladniji za vaše prilike. Paket sadrži edukativni materijal, molitve, prijedloge za čitanja, i dr. Također uključuje pozivnicu lokalnim umjetnicima da izrade umjetničko djelo na temu dijaloga za mir. Nadajmo se da će ta djela nadahnuti svakoga da razmisli o problemima s kojima se suočavamo u današnjem svijetu i da tražimo puteve kako unaprijediti interkulturni dijalog kao način prianjanja uz njih.

U kontaktu sa Svetom Stolicom i mjesnim biskupom razmatramo mogućnosti proslave u samom Asizu. Čim dobijemo informacije, proslijedit ćemo ih.

Braćo i sestre, Franjino i Klarino naslijedje navelo je Sv. Oca da izabere Asiz kao mjesto prvotnog događaja koji je postao poznat kao *Duh Asiza*. Molimo se da nas za vrijeme proslave ove obljetnice osnaže naši Sveti Utetemljitelj i vode ka zacjeljivanju rana kojima je opterećen današnji svijet. Neka nam proslava 25. obljetnice Duha Asiza pomogne oživjeti naš život i službu, da poput Klare i Franje budemo ozareni svjedoci i službenici u izgradnji pravednijeg i mirnijeg svijeta.

Fr. José Rodríguez Carballo, OFM
Ministro Generale

Fr. Marco Tasca, OFMConv.
Ministro Generale

Fr. Mauro Jöhri, OFMCapp
Ministro Generale

Fr. Michael Higgins TOR
Ministro Generale

Fr. James Puglisi, SA
Presidente CIF-TOR

Encarnación del Pozo OFS
Ministra Generale

IZ PROVINCIJALATA

20. obljetnica župe S. Sopnica - župna crkva

PROVINCIAL CAPITOL 2012.

Što kažu Statuti Provincije o Provincijskom kapitulu?

Član 47.

§ 1. U Provinciji najveću upravnu vlast, koja uključuje pravo popunjavanja službi provincijske uprave i donošenja potrebnih pravnih propisa i obvezujućih odluka bilo za cijelu Provinciju ili pojedine dijelove, bilo za svu ili pojedinu braću, ima Provincijski kapitol.

§ 2. Narav, vlast i nadležnost kapitula, njegovi sudionici, sazivanje i održavanje, te poslovi i način rada uređuje se Generalnim konstitucijama, Generalnim statutima Reda, ovim Statutima i Poslovnikom kapitula.

Biranje zastupnika koji će sudjelovati na kapitulu

Član 48.

§ 1. U prikladno vrijeme, prije nego što bude zakazan kapitol, provincijski ministar ili delegat generalnog ministra koji će kapitulu predsjediti treba okružnicom pozvati svu svečano zavjetovanu braću Provincije, koji na to imaju pravo, da do određenog roka pošalju glasačke lističe za kapitalske zastupnike. Isto tako će pozvati sve gvardijane da između sebe izaberu one koji će sudjelovati na kapitulu.

Član 50.

Izbor zastupnika i gvardijana koji će sudjelovati na kapitulu, kao i kandidata za službu provincijskog ministra, mora biti na posebnim glasačkim listićima, obilježenima svojim brojem i pečatom Provincije. Na glasački listić svatko upisuje jedno ime i prezime za zastupnika, a gvardijani zaokružuju imena i prezimena, ili brojeve ispred njih, desetorice gvardijana s glasačke liste, a sva braća s pravom glasa upisuju ime i prezime jednog kandidata za provincijskog ministra.

Ako u Provinciji ima više braće istog imena i prezimena, treba dodati oznaku: stariji/mlađi, ili neku drugu koja pomaže u sigurnoj identifikaciji brata kojeg se bira. Listići na kojima bi bilo više imena nego što ih treba upisati, smatrać će se nevažećima.

Član 51.

Za provincijski kapitol treba biti izabrano sveukupno zastupnika jedan više nego što u trenutku prebrojavanja glasova ima onih koji na temelju čl. 59. ovih Statuta sudjeluju na kapitolu po službi. Zastupnike biraju i mogu kao zastupnici biti birani sva svečano zavjetovana braća Provincije, izuzev onih koji imaju pravo sudjelovanja na provincijskom kapitolu po službi, kao i onih koji to pravo, sukladno čl. 237. Generalnih statuta, uživaju privremeno u nekoj drugoj provinciji Reda, te onih koji se nalaze u eksklastraciji ili borave nezakonito izvan zajednice i kojima je zakonito oduzeto aktivno i pasivno pravo glasa u Provinciji.

Član 52.

§ 3. Za zastupnike imaju se smatrati izabranima oni koji dobiju najviše glasova – makar relativnu većinu. Kod jednakog broja glasova izabran je, odnosno izabrani su oni koji su stariji po prvim zavjetima, a kod jednakog zavjetovanja stariji po dobi.

§ 4. Od gvardijana na kapitol ide onih deset koji dobiju najviše glasova, a u slučaju da ih ima više s jednakim brojem glasova, ide onaj koji je stariji po prvom zavjetovanju; ako su i po tome jednakci, ide onaj koji je stariji po dobi.

POPIS ČLANOVA NAŠE PROVINCije KOJI IMAJU AKTIVNO I PASIVNO PRAVO GLASA

A) Popis braće sudionika Kapitula po službi,

koji **ne mogu** birati zastupnike (deputate) za prov. Kapitol niti biti birani, jer snagom službe sudjeluju u radu prov. Kapitula

fra Lovro Gavran, provincijal
 fra Marijan Karaula, vikar Provincije
 fra Pero Vrebac, definitor
 fra Luka Marković, definitor
 fra Mato Topić, definitor
 fra Mirko Majdandžić, definitor (i gvardijan)
 fra Mijo Džolan, ex-provincijal
 fra Janko Ćuro, tajnik Provincije
 fra Marinko Pejić, meštar bogoslova

B) Popis braće gvardijana,

koji između sebe biraju **10 (deset)** zastupnika za prov. Kapitol

fra Slavko Topić
 fra Josip Ikić
 fra Perica Vidić
 fra Miroslav Ikić
 fra Nikica Vujica
 fra Andelko Barun

fra Zoran Livančić
 fra Niko Petonjić
 fra Ilija Božić
 fra Ivan Pervan
 fra Ivo Orlovac
 fra Mirko Filipović

fra Tomislav Brković
 fra Marijan Živković
 fra Zdravko Andić

fra Tomo Andić
 fra Anton Nua
 fra Filip Karadža

C) Popis sve ostale braće,
 koji između sebe biraju **20 (dvadeset)** zastupnika za prov. Kapitul

1. fra Bernardin Matić	42. fra Vitomir Silić
2. fra Franjo Josipović	43. fra Luka Markešić
3. fra Rafael Lipovac	44. fra Filip Zubak
4. fra Berislav Kalfić	45. fra Ivica Alilović
5. fra Mladen Ravnjak	46. fra Marko Kovačić
6. fra Franjo Čalaga	47. fra Mato Martić
7. fra Tomislav Međugorac	48. fra Stjepan Pavić
8. fra Branko Neimarević	49. fra Jozo Vrdoljak
9. fra Josip Bošnjaković	50. fra Marko Dunder
10. fra Bono Vrdoljak	51. fra Leopold Rochmes
11. fra Vinko Petrović	52. fra Luka Martinović
12. fra Tomislav Ćaćić	53. fra Augustin Tomas
13. fra Vladimir Tičinović-Dolić	54. fra Rafael Ivankić
14. fra Berislav Kasalo-Banić	55. fra Dujo Ljevar
15. fra Mladen Perić	56. fra Miro Vrgoč
16. fra Kazimir Rehlicki	57. fra Slavko Babij
17. fra Tomislav Troglić	58. fra Nikola Bošnjak
18. fra Serafin Tikvić	59. fra Juro Miletić
19. fra Bogdan Jolić	60. fra Andrija Cvitanović
20. fra Božidar Borić	61. fra Velimir Valjan
21. fra Tvrtnko Gujić	62. fra Ilija Matanović
22. fra Velimir Zirdum	63. fra Juro Marčinković
23. fra Emanuel Jurić	64. fra Mato Mijatović
24. fra Jozo Krešo	65. fra Franjo Vrgoč
25. fra Gabrijel Tomic	66. fra Marko Oršolić, st.
26. fra Živko Petričević	67. fra Bariša Brajinović
27. fra Franjo Križanac	68. fra Juro Stipić
28. fra Stjepan Vrgoč	69. fra Miroslav Batarilo
29. fra Benedikt Vujica	70. fra Ivo Jakovljević
30. fra Velimir Blažević	71. fra Blažen Lipovac
31. fra Andrija Živković	72. fra Luka Mamić
32. fra Zlatko Matanović	73. fra Ivan Bubalo
33. fra Vinko Tomas	74. fra Petar Matanović
34. fra Andrija Zirdum	75. fra Stipo Marčinković
35. fra Tihomir Sadrić	76. fra Marko Čorić
36. fra Mato Mrkonjić	77. fra Ivan Čurić
37. fra Franjo Miletić	78. fra Pero Martinović
38. fra Josip Božić	79. fra Božo Lajić
39. fra Drago Prgomet	80. fra Mirko Jozic
40. fra Ivo Božić	81. fra Mijo Rajić
41. fra Ladislav Fišić	82. fra Mirko Bobaš

83. fra Mato Cvjetković
 84. fra Mato Popović
 85. fra Ilija Jerković
 86. fra Mile Babić
 87. fra Marko Karamatić
 88. fra Marijan Oršolić, st.
 89. fra Stjepan Knežević
 90. fra Ivan Marić
 91. fra Tvrtko Vrdoljak
 92. fra Stjepan Duvnjak
 93. fra Franjo Trogrić
 94. fra Dominko Batinić
 95. fra Ivo Jurišić
 96. fra Martin Antunović
 97. fra Ćiril Lovrić
 98. fra Ivo Marković
 99. fra Janko Ljubos
 100. fra Pavo Vujica
 101. fra Drago Perković
 102. fra Miroslav Ištuk
 103. fra Niko Stjepanović
 104. fra Marko Jukić
 105. fra Vinko Ćuro
 106. fra Vjekoslav Matić
 107. fra Marijan Petričević
 108. fra Stipan Radić
 109. fra Kazimir Dolić
 110. fra Jozo Puškarić
 111. fra Juro Papić
 112. fra Slavko Petrušić
 113. fra Tomislav Jurić
 114. fra Anto Zrakić
 115. fra Luka Šarčević
 116. fra Marko Oršolić, ml.
 117. fra Franjo Martinović
 118. fra Drago Pranješ
 119. fra Nikica Zlatunić
 120. fra Jozo Ančić
 121. fra Pero Baotić
 122. fra Petar Andrijanić
 123. fra Ilija Jurić
 124. fra Blaž Marković
 125. fra Anto Popović
 126. fra Ilija Kovačević
 127. fra Ivica Vidak
 128. fra Ivan Opačak
 129. fra Pero Oršolić
 130. fra Anto Šarčević
 131. fra Stjepan Lovrić
132. fra Ilija Stipić
 133. fra Andrija Jozić
 134. fra Anto Ivanović
 135. fra Pavo Dominković
 136. fra Branko Malekinušić
 137. fra Jozo Marinčić
 138. fra Mogomir Kikić
 139. fra Krešimir Vukadin
 140. fra Anto Cvitković
 141. fra Joso Oršolić
 142. fra Božidar Blažević
 143. fra Ivica Matić
 144. fra Stjepo Živković
 145. fra Ambroz Ukaj
 146. fra Jozo Gogić
 147. fra Ivica Karatović
 148. fra Anto Tomas
 149. fra Mladen Jozić
 150. fra Anto Batinić
 151. fra Anto Pušeljić
 152. fra Ilija Krezo
 153. fra Anto Šimunović
 154. fra Ivan Šarčević
 155. fra Zvonko Zečević
 156. fra Franjo Radman
 157. fra Stipo Karajica
 158. fra Ivo Pavić
 159. fra Petar Karajica
 160. fra Ivo Brezović
 161. fra Juro Aščić
 162. fra Vinko Marković
 163. fra Zdravko Dadić
 164. fra Mato Oršolić
 165. fra Vinko Sičaja
 166. fra Zvonko Miličić
 167. fra Miroslav Mandić
 168. fra Ivo Kramar
 169. fra Antun Perković
 170. fra Bono Tomić
 171. fra Vili Radman
 172. fra Nue Kajtazi
 173. fra Marko Stjepanović
 174. fra Zoran Mandić
 175. fra Vjeko Eduard Tomić
 176. fra Vislav Krijan
 177. fra Marko Antić
 178. fra Marinko Štrbac
 179. fra Mijo Šuman
 180. fra Nikola Matanović

- 181.fra Marijan Lorenci
 182.fra Niko Josić
 183.fra Ivo Tadić
 184.fra Ivo Živković
 185.fra Ivica Korčanin
 186.fra Damir Pavić
 187.fra Zoran Tadić
 188.fra Ivan Nujić
 189.fra Mario Jurković
 190.fra Miro Jelečević
 191.fra Ivica Jurišić
 192.fra Miroslav Kljajić
 193.fra Marko Bandalo
 194.fra Pere Kuliš
 195.fra Miljenko Petričević
 196.fra Jure Perić
 197.fra Mario Radman
 198.fra Marinko Živković
 199.fra Marko Ešegović
 200.fra Stipo Raštegorac
 201.fra Danimir Pezer
 202.fra Petar Jeleč
 203.fra Anto Kovačić
 204.fra Ivica Studenović
 205.fra Frano Oršolić
 206.fra Stipo Alandžak
 207.fra Marinko Didak
 208.fra Željko Brkić
 209.fra Mato Vincetić
 210.fra Ivan Jelić
 211.fra Marko Kepić
 212.fra Marko Lovrić
 213.fra Ivan Lovrić
 214.fra Drago Bojić
 215.fra Darko Drljo
 216.fra Ivanko Vuk
 217.fra Hrvoje Radić
 218.fra Bono Kovačević
 219.fra Velimir Bavrka
 220.fra Vinko Jelušić
 221.fra Franjo Ninić
 222.fra Zoran Jaković
 223.fra Zvonko Benković
 224.fra Šimo Grgić
 225.fra Josip Jozic
 226.fra Josip Tomas
 227.fra Leon Pendić
 228.fra Josip Mrnjavac
 229.fra Mario Jelić
 230.fra Dario Udovičić
 231.fra Danijel Rajić
 232.fra Leon Kikić
 233.fra Marko Hrgota
 234.fra Mišo Sirovina
 235.fra Franjo Dalibor Stjepanović
 236.fra Ivan Kasalo
 237.fra Stipo Kljajić
 238.fra Zoran Vuković
 239.fra Mario Divković
 240.fra Kristijan Montina
 241.fra Pavo Filipović
 242.fra Miroslav Jelić
 243.fra Danijel Nikolić
 244.fra Ilija Alandžak
 245.fra Mario Jurić
 246.fra Ivica Baketarić
 247.fra Šimo Ivelj
 248.fra Ivo Bošnjak
 249.fra Marinko Baotić
 250.fra Davor Dominović
 251.fra Tomislav Svetinović
 252.fra Aleksandar Tanushi
 253.fra Josip Mihael Matijanić
 254.fra Ilija Dević
 255.fra Josip Filipović
 256.fra Željko Nikolić
 257.fra Jurica Periša
 258.fra Josip Jukić
 259.fra Ivica Tomas
 260.fra Nikica Tomas
 261.fra Ivica Matišić
 262.fra Marijan Oršolić, ml.
 263.fra Domagoj Šimić
 264.fra Stjepan Pavličević
 265.fra Robert Slišković
 266.fra Miroslav Jonjić
 267.fra Nikola Kozina
 268.fra Bruno Ćubela
 269.fra Jozo Šarčević

NB! Ovaj popis je načinjen prema postojećim podacima u arhivu Provincijalata Bosne Srebrenе, te zaključen 1. rujna 2011. godine, uključujući i dvojicu braće bogoslova koji bi se trebali zavjetovati 9. listopada 2011. godine.

Dodatno pojašnjenje:

Braća: **fra Hil Kabashi, fra Marko Semren, fra Vlatko Marić, fra Ivica Pavlović, fra Ivića Perić, fra Miroslav Babić, fra Andelko Kamenčić, fra Juro Tokalić i fra Miron Sikirić** jesu članovi naše Provincije, ali su inkardinirani u druge provincije, ili obavljaju službe na razini Reda, te po Statutima i Konstitucijama nemaju ni aktivno ni pasivno pravo glasa na našem Prov. kapitulu 2012. godine, jer ta svoja prava ostvaraju u provincijama gdje trenutno žive i rade.

KAPITUL NA ROGOŽINAMA 2011

Prot. br.: 476/11
Sarajevo, 11. 8. 2011.

Svim franjevcima Bosne Srebrenе:
Poziv na Kapitul na rogožinama

Draga braćo u Kristu i sv. Franji!

Već smo u *Bosni srebrenoj* br. 2/2011., na str. 17-18, objavili službeni poziv na *Kapitul na rogožinama* 13.-14. rujna 2011., ali vas sada i osobno pozivamo, jer nam je važno da sva braća, kojima je to ikako moguće, sudjeluju u tom bratskom druženju. Ponovno vam donosimo neke naloge iz toga dopisa, upotpunjene s nekoliko detalja u vezi sa dnevnim redom:

Uprava Provincije na svom zasjedanju od 29. travnja 2011. odlučila je da će se *Kapitul na rogožinama* održati **13. i 14. rujna 2011. na Kovačićima u Sarajevu**. Pozvana su sva braća koja mogu doći.

Istodobno je Uprava donijela odluku da se polaganje vječnih zavjeta odvoji od *Kapitula na rogožinama*. Zato će se slavlje polaganja svečanih zavjeta od sad slaviti početkom listopada svake godine. Ove godine bit će to u Rumbocima, 9. listopada 2011. pod sv. misom u 11 sati.

Ima više razloga zašto je trebalo odvojiti svečane zavjete od *rogožina*. Prije svega zato što nam je uvijek nedostajalo vremena kako za naše bratske razgovore i dogovore, tako i za samu svečanost zavjetovanja. Stoga ćemo od sad dane zavjetovanja posvećivati isključivo zavjetima i zavjetovanicima, a *rogožine* našim provinicijskim temama i problemima.

A kako bismo imali još više vremena za se, za bratsko druženje, razgovore i dogovore – proširili smo *Kapitul na rogožinama* na dva dana.

U Sarajevo na Kovačice trebalo bi da stignu sva braća već **13. 9. popodne** – najkasnije do 16 sati. I oni iz najudaljenijih mjesta do tada mogu stići.

Čim stignete i prijavite se, ukoliko ste izdaljega, odredit će vam se mjesto za konak. Oni iz udaljenijih mjesta imat će konak u Sarajevu (na Bistriku i na Nedžarićima), eventualno i u Visokom. Oni bliži (otprilike do jedan sat vožnje), vratit će se na konak svojim kućama, jer im nije problem sutradan opet na vrijeme stići u Sarajevo.

Program susreta

13. 9. 2011.:

U 16 sati sve vas čeka kava i osvježenje.

U 16³⁰ počinje sportsko-rekreativni program, koji će trajati do 18 sati.

Bit će sigurno malonogometni turnir. Moguće je, dakako, organizirati i neke druge sportove (rukomet, odbjorku, košarku, šah ili stolni tenis), ali bi se zainteresirani trebali o tome prije dogovoriti međusobno i sa fra Mirkom Majdandžićem.

U 18³⁰ bit će svečana Večernja molitva sa uvodnim razmatranjem.

U 19 sati večera („švedski stol“).

U 20 sati – rekreativni program: bratsko druženje uz pjesmu i glazbu.

14. 9. 2011. – na dan Uzvišenja sv. Križa, patron naše Provincije, nastavljamo susret sa sljedećim programom:

U 9 sati – kava.

U 10 sati – prigodom Godine sv. Klare – bit će predavanje na temu: *Sveta Klara Asiška, ženski izraz franjevačke karizme.*

U 11 sati slavit ćemo svečanu sv. Misu.

U 12³⁰ – ručak.

U 14 sati – aktualni čas. Započet će provincijalovim kratkim izlaganjem o stanju Provincije. Nakon toga slijedi bratski razgovor o svemu što braću zanima.

Vrijeme ovoga razgovora i bratskog druženja nije ograničeno. Oni bliži neka se ne žure kući, jer mogu stići kad god krenu, a oni najdalji mogu i drugu noć noćiti u Sarajevu, pa se vratiti kući 15. rujna.

Svi oni kojima je potreban konak, neka se javе na telefon, fax ili e-mail Tajništva Provincije. Kome je potreban konak za dvije noći, neka i to naglasi.

Sve vas radosno očekujemo. Dobro nam došli!

Fra Lovro Gavran, provincijal

REFORMA MIROVINSKOG I ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA

u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj:

OSNIVANJE PROVINCIJSKOG MIROVINSKOG FONDA

Na 39. sjednici Definitorija Provincije Bosne Srebrene donesena je odluka o reformi mirovinskog i zdravstvenog osiguranja u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj, te o osnivanju „Mirovinskog fonda Franjevačke provincije Bosne Srebrene“.

Evo argumenata za takvu odluku:

Statuti Bosne Srebrenе, čl. 27, kažu: „*Neka sva braća budu zdravstveno osigurana u za to određenim socijalnim ustavovama i po važećim državnim zakonima. A dopušteno je da se braća, ako za to postoje mogućnosti, osiguraju i mirovinski.*“ Dakle, obvezno je zdravstveno osiguranje. Mirovinsko je dopušteno, ali nije obvezno. Mi trenutno imamo i jedno i drugo.

Međutim, prema trenutnom zakonodavstvu, u BiH **još nije adekvatno uređen status vjerskih službenika, pa se naša Provincija tretira kao firma, tj. poduzeće**, koje zapošljava sve svoje članove. Visina doprinosa i za mirovinsko i za zdravstveno osiguranje određuje se prema stručnoj spremi, pa je ono zbog toga i jako skupo – a nemoguće je uplaćivanje dobrovoljnog osiguranja, budući da sve uplate idu preko porezne uprave, a mi se tretiramo kao zaposlenici. Takav tretman s vremenom bi mogao proizvesti i još neke druge za nas nepovoljne učinke.

Dijecezanski svećenici, koji uopće nemaju mirovinskog osiguranja (*ali zato imaju biskupijski mirovinski fond*) – plaćaju mnogo jeftinije dobrovoljno zdravstveno osiguranje, jer se ne tretiraju kao zaposlenici.

Nakon detaljnih izračuna i savjetovanja s kompetentnim osobama (iz prava, zakonodavstva i ekonomije) došli smo do zaključka da moramo revidirati svoj sustav mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

Mi trenutno imamo 81 umirovljenika. Oni su automatski i zdravstveno osigurani. Njihov status ostaje i dalje isti.

Od ostalih 205 svećenika, imamo 94 onih koji su već preko 20 godina uplaćivali mirovinsko osiguranje, pa imaju uvjete za mirovinu i ako dalje ne bi ništa uplaćivali. (*Oni bi i dalje plaćali jednako kao i do sad: po 1.720,- KM – ali u provincijski, a ne u državni mirovinski fond.*)

Imamo 60 braće kojima je mirovinsko osiguranje uplaćivano preko 10 godina, pa bismo njima nastavili uplaćivati sve dotle dok ne steknu uvjete za mirovinu (tj. do 20 godina staža) – budući da im nedostaje tek manji dio.

Imamo još 51 mlađeg svećenika, kojima je uplaćivano manje od 10 godina, pa se za njih više isplati uplaćivati u provincijski mirovinski fond, nego u državni.

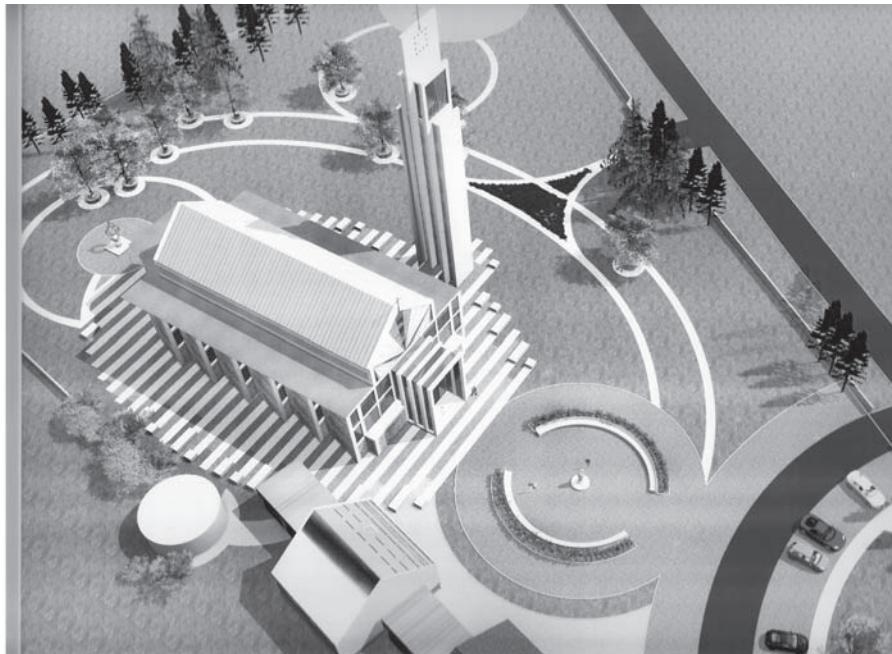
Odlučeno je, dakle, da više ne uplaćujemo u državni fond doprinose za 145 svećenika, nego da za njih uplaćujemo istu sumu u Provincijski mirovinski fond.

Time se stvaraju uvjeti da i tih 145 braće (94 starijih i 51 mlađi) plaća mnogo jeftinije dobrovoljno zdravstveno osiguranje od oko 10 KM mjesečno, a i to je višestruka ušteda, s obzirom na tarife obveznog osiguranja, vezanog uz zaposlenje. Istina, taj novac ne bi išao u provincijsku kasu, ali bi ostao braći, budući da oni sami uplaćuju zdravstveno osiguranje po županijama u kojima žive i rade – ali svakog pojedinog bi to osiguranje od sad koštalo oko 900,- KM godišnje manje nego do sada.

Ova je promjena učinjena posve u skladu sa zakonom i bez ikakve štete za korisnike osiguranja. Zdravstveno osiguranje će se i dalje plaćati za sve fratre, ali mnogo jeftinije nego do sad, a mirovinu garantira Provincija, koja se ujedno rasterećuje od prekomjernih i neisplativih izdataka.

Fra Lovro Gavran, provincial

IZ TAJNIŠTVA

Idejno-architektonsko-urbanističko rješenje župne crkve u Ulicama

PRVI PRIVREMENI ZAVJETI

Na četrnaestu nedjelju kroz godinu, 3. srpnja 2011. godine, u samostanskoj crkvi svetih apostola Petra i Pavla na Gorici u Livnu, osmorica novaka Franjevačke provincije Bosne Srebrenе primila su prve privremene zavjete:

Fra Goran Barešić, Vitez
Fra Petar Ramljak, Vitez
Fra Emanuel Josić, Šikara
Fra Matija Miletić, Bugojno

Fra Jure Šekerija, Uskoplje
Fra Andrija Arežina, Uskoplje
Fra Darijo Džigumović, Dubrave
Fra Želimir Gogić, Vijaka

Svetu misu i obred zavjetovanja predvodio je provincial Bosne Srebrenе fra Lovro Gavran, u asistenciji livanjskog gvardijana fra Andelka Baruna, meštara novaka i bogoslova fra Marka Ešegovića i fra Marinka Pejića, te drugih svećenika.

OBAVIJEST O OBLAČENJU NOVAKA

U nedjelju 10. srpnja 2011. godine, u župnoj crkvi Imena Marijina u Gromiljaku, obukli su franjevački habit sljedeći novaci:

fra Danijel Šantić (Vitez), fra Ivanko Martinović (Podmilače), fra Nediljko Šibenik (Livno), fra Ivan Juroš (Potočani), fra Silvio Zlatarević (Tolisa), fra Darko Livančić (Nova Bila) i fra Mario Dadić (Gromiljak).

Obred uvođenja u redovnički život (oblačenja) obavio je mnogopoštovani otac provincial fra Lovro Gavran, a svjedoci su bili fra Marko Ešegović, meistar novaka i fra Stjepan Lovrić, prefekt sjemeništaraca.

POSTULANTI

U Postulaturu 2011/12. primljeni su sljedeći članovi:

Dalibor Žalac, Beograd
Darko Trbara, Novi Travnik
Josip Kapetanović, Lepenica

Nikola Neimarević, Guča Gora
Vinčenc Kajtazi, Posušje
Robert Rašo, Kiseljak

OBNOVA CRKVE U ULICAMA

Prot. br.: 475/11
Sarajevo, 10. 8. 2011.

Fra Anto Tomas
Rkt. župni ured ULICE
p.p. 12
BiH – 76205 SEONJACI

Dragi brate, fra Anto!

Na sjednici Definitorija, održanoj 9. kolovoza 2011., razmatrali smo Vaš dopis broj 141/2011. U tom dopisu Ocjenjivački sud, kao i sami župljeni župe Ulice, razmatrali su četiri idejna projekta rekonstrukcije župne crkve Rođenja BDM u Ulicama. Isto tako razmatrali smo mišljenje braće samostanskog područja Dubrave, izraženo na samostanskom kapitulu od 8. kolovoza 2011., koja su se također opredijelila za jedan od ova četiri anonimno ponuđena projekta. Uz to smo razmotrili i ocjenu Vijeća za sakralnu umjetnost i građevinarstvo.

Članovi Uprave su detaljno pregledali sva četiri ponuđena rješenja i odlučili se za rješenje pod rednim brojem 3, i to glasovanjem **6 ZA, i 0 PROTIV.**

Nakon toga otpečaćene su koverte s imenima autora ovih rješenja. Autori su sljedeći:

Projekt broj 1: Igor Rukavina iz Opatije
Projekt broj 2: Maja Štumberger, Slavonski Brod
Projekt broj 3: Ana Pranjić i Juro Pranjić, Tuzla
Projekt broj 4: Željko Kovačić, Zagreb

Stoga, ovim dopisom Vam dajemo suglasnost da započnete gradnju župne crkve u Ulicama prema projektu Ane i Jure Pranjić iz Tuzle.

Ujedno Vas molimo da gore spomenute projektante, koji su sudjelovali u Natječaju, obavijestite o ovoj odluci i da im i u naše ime zahvalite na suradnji.

Vjerujemo da će ovim biti završene rasprave i nedoumice oko izgradnje župne crkve. Nakon teškog ratnog i poratnog vremena za ovu župu, neka izgradnja župne crkve donese novi zamah obnovi, povratku i ostanku župljana župe Ulice, po zagovoru Blažene Djevice Marije.

Mir i dobro!

Fra Janko Ćuro, tajnik Provincije

Fra Lovro Gavran, provincial

SLAVLJE KAPITULA NA ROGOŽINAMA 2011.

Franjevačka provincija Bosna Srebrena proslavila je svoj patron Uzvišenje sv. Križa u Sarajevu (Kovačići) 13. i 14. rujna 2011. Kapitulom na rogožinama. Od ove godine bosanski franjevci slave ovaj svoj važan i radostan blagdan dva dana. Već u popodnevnim satima 13. rujna okupio se velik broj fratara, koji su započeli svoje druženje u molitveno-rekreativnom raspoloženju. Nakon odigrane utakmice između svećenika i bogoslova, slavljenja je svečana Večernja molitva.

Na sam dan patrona 14. rujna, budući da je već započelo slavlje 800. obljetnice utemeljenja Reda sestara Klarisa, uvodno meditativno predavanje održala je s. Tarzicija Čičmak, klarisa iz Zagreba, na temu *Sveta Klara Asiška: Utjelovljenje življenog Evandelja – evandeske ženstvenosti u franjevačkoj karizmi*. Liturgijsko slavlje predvodio je mnp. otac provincijal fra Lovro Gavran.

Nakon zajedničkog objeda, u popodnevним satima, fratri su razgovarali o aktualnom stanju u Provinciji kao i o budućim projektima Provincije.

IZ ZAPISNIKA DEFINITORIJALNIH SJEDNICA

*Iz Zapisnika 39. sjednice Definitorija
9. kolovoza 2011.*

Određene su teme i raspored *Kapitula na rogožinama*, koji će se od ove godine slaviti dva dana. Glavno predavanje predstavit će s. Tarzicija Čičmak, klarisa, jer se ove godine započelo sa slavljenjem 800. obljetnice utemeljenja Reda klarisa.

Usvojen je Prijedlog reforme mirovinskog i zdravstvenog osiguranja. Cjelokupan tekst Prijedloga nalazi se u rubrici *Iz Provincijalata*.

Raspravljano je o idejnim prijedlozima obnove crkve u Ulicama. Od četiri ponuđena prijedloga, Uprava se odlučila za prijedlog broj 3. Nakon toga otvorene su zapečaćene koverte sa imenima autora ovih idejnih rješenja, i to kako slijedi:

- Projekt broj 1: Igor Rukavina iz Opatije
- Projekt broj 2: Maja Šumberger, Slavonski Brod
- Projekt broj 3: Ana Pranjić i Juro Pranjić, Tuzla
- Projekt broj 4: Željko Kovačić, Zagreb

Uprava je odlučila da se načini jedan taksovnik za usluge molbi za redukcije bivših članova Zajednice.

Definitori su sugerirali da Provincijal, tijekom svoje kanonske vizitacije, sugerira gvardijanima da prigodom iznošenja *pia desideria* braće uključe članove samostanskog područja kao i članove koji su rodom iz tog područja i da se njihovi glasovi vrednuju jednakom.

*Iz Zapisnika 40. sjednice Definitorija
13. rujna 2011.*

Zadužuju se fra Marijan Karaula, fra Perica Vidić i fra Luka Markešić da organiziraju svečanost 25. obljetnice Duha Asiza u samostanu sv. Ante na Bistriku.

Profesor fra Velimir Blažević je načinio *Pravno-praktični Promptuarij reda Manje Braće i provincije Uzvišenja sv. Križa Bosne Srebrene*. “Ovaj Promptuarij bit će od koristi svim članovima Uprave.

Kapitul na rogožinama - Sarajevo (Kovačići)

HOMILIJA MNP. OCA PROVINCIJALA FRA LOVRE GAVRANA PRIGODOM SLAVLJA PATRONA PROVINCII UZVIŠENJE SV. KRIŽA

Draga braćo u Kristu!

Danas slavimo svetkovinu Uzvišenja Svetoga Križa, Kristova Križa, slavimo patron naše Provincije. Čestitam svima! Nek nam je sretan, blagoslovjen i spasonosan!

Općenito je poznato da je u Rimskom carstvu križ bio najokrutnije sredstvo mučenja, na kojem su se mučili samo stranci: okrutni neprijatelji, robovi, pobunjenici i teški zločinci, dok se rimskog građanina nikad i ni za kakav zločin nije smjelo razapeti na križ. Križ je bio znak prokletstva sve do Kristove spasonosne smrti na križu. Ali nakon što je Isus Krist dobrovoljno prihvatio smrt na križu, njegov je Križ postao znakom i sredstvom spasenja za sve one koji vjeruju u Krista.

Poznato je također kako je rimski vojskovoda, paganin, prijestolonasljednik Konstantin Veliki, pred odlučujuću bitku za carsko prijestolje 313. god. imao neobično viđenje: na nebu je video veliki križ, a ispod njega je bilo napisano: ***In hoc signo vinces – U ovom ćeš znaku pobijediti!*** Odmah je dao na svoje zastave staviti taj znak. Pobijedio je i odmah izdao tzv. Milanski edikt, kojim daje kršćanima slobodu vjere.

Njegova majka Jelena, koja je već bila kršćanka i zalagala se za slobodu kršćanstva, otišla je na hodočašće u Svetu Zemlju i odmah se dala na traženje ostataka Kristova Križa – i uspjela ih pronaći 14. rujna 320. god. Potom je car Konstantin počeo graditi na tom mjestu veličanstvenu baziliku na čast Kristova Uskrsnuća, koja je obuhvaćala vrh Kalvarije i Isusov grob. U toj crkvi je trebalo čuvati relikvije Kristova križa.

Bazilika je posvećena 13. rujna 335., a već sutradan, tj. 14. rujna, u toj je crkvi izložena na javno čašćenje relikvija Kristova Križa. Ta se praksa ponavlja svake godine. Svetkovina Uzvišenja sv. Križa slavila se vrlo svečano – kao Uskrs ili Bogojavljenje. Odatle se s vremenom slavljenje svetkovine Uzvišenja sv. Križa raširilo po cijeloj Crkvi – ne samo na Istoku, nego i na Zapadu.

(Iako je perzijska vojska bila tu relikviju god. 614., ipak ju je car Heraklij uspio ponovno pronaći, oteti od Perzijanaca i vratiti, te ju je 3. svibnja 628. god. svečano donio u Jeruzalem. Stoga se uz svetkovinu Uzvišenja sv. Križa 14. rujna, stoljećima slavio i još uvijek se slavi i spomen dan Našašća sv. Križa 3. svibnja.)

Treba obratiti pažnju na činjenicu da se u današnjim misnim tekstovima nigdje ne govori izričito o uzvišenju Križa, nego o uzvišenju Isusa Krista po križu i na križu. Za Isusa Krista, kao i za sve nas koji u Njega vjerujemo, Križ je mjesto pobjede, a ne poraza. Križ je izvor života, a ne smrti. Križ za nas nije samo neki vjerski simbol ili sveti znak. Križ je život. Križ postaje izvorom najveće ljubavi, ukoliko je prihvaćen iz ljubavi. Križ je dokaz bezgranične ljubavi Božje prema nama. Naime **Bog je tako ljubio svijet, te je dao svoga Sina Jedinorodenca, da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni** (Iv 3,16).

Ako s vjerom, nadom i ljubavlju prihvaćamo Kristov Križ i svoje osobne križeve, onda križ postaje blagoslov i za nas osobno i za čitav svijet. Jer **Bog nije poslao Sina na svijet da on osudi svijet, nego da se svijet spasi po njemu** (Iv 3, 17). A kako ćemo se spasiti po Križu, kaže nam sam Isus: **Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom** (Lk 9, 23).

Jedino ukoliko bi netko, ne daj Božje, svjesno odbijao Kristov Križ i ne bi dobrovoljno prihvaćao svoje osobne križeve – onda bi za njega križ bio ne samo teret i prokletstvo, nego bi ga vodio u smrt. Jer **Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti**, kaže Isus (Lk 9, 24).

Mi, hvala Bogu, iz ljubavi prema Isusu Kristu ljubimo i štujemo Njegov Križ, a ujedno s vjerom u Krista raspetog i uskrslog rado prihvaćamo i svoje križeve – iako nam katkada izgledaju i preteški i neshvatljivi. Iz ljubavi prema Kristu prihvaćamo i neke križeve koje po sebi ne bismo bili dužni nositi. Ustvari: vrlo često natovarimo sebi i više križeva i teže križeve nego što Bog od nas traži. Ima nas koji trčimo na sve strane, kao da sve ovisi o nama i kao da bi svijet bez nas propao – a to očito nije tako. To su križevi koje bespotrebno tovarimo sami sebi.

Nažalost, ima i onih koji će rado nositi stotinu tuđih križeva, ali svoj vlastiti nose nerado, mlijavovo, ili ga uopće ne nose. Što će biti s njima? Isus ne traži da nosimo bilo kakav i bilo čiji križ – nego upravo svoj križ! I ne da s tim križem idemo bilo kamo, do na kraj svijeta, nego da idemo za njim – a on je tu, u našoj kući i u našoj župi, na našem radnom mjestu. I nama često tuđe izgleda i lakše i slade od našega, pa – zanemarujući svoje i težeći za tuđim – ostanemo i bez jednog i bez drugog.

Zadržimo se još malo na ovom problemu i upitajmo se:

Nosim li ja rado svoj križ – onaj što mi ga je Bog ponudio, i što sam ga ja dobrovoljno prihvatio, ili ga zanemarujem, ostavljam i zaboravljam? (*U pitanju je svagdanja sv. misa, časoslov, razmatranje, produbljivanje vlastite vjere, naviještanje Evanđelja, vjerska pouka, obdržavanje zavjeta, bratski međuljudski odnosi u zajednici u kojoj živim i kojoj pripadam...*).

Jesam li vjeran u nošenju svoga križa – nosim li ga neprestano ili tek povremeno i djelomično?

Nosim li ga ponosno i svjedočanski, ili se radije u svom ponašanju suočavam sa većinom koja me okružuje?

Je li sveti Kristov Križ počašten i uzvišen mojim životom i ponašanjem, ili ga – ne daj Božje! – moj život i vladanje obeščaćuju i obezvrijeduju?

Svrha i smisao ovih naših susreta i proslava jest upravo ta da se podsjetimo na svoje obveze, koje smo sasvim slobodno prihvatili; da se podsjetimo na duboku povezanost Kristova slavnog i spasonosnog Križa i naših križića, koji nas vode k Njemu; da se ohrabrimo kako bismo iz dana u dan sve vjernije i sve dosljednije nosili svoj križ na putu za Isusom; da potaknemo jedni druge i da pomognemo jedni drugima da svi skupa i svaki pojedini ustrajemo na izabranom putu spasenja i posvećenja – te da na taj način dadnemo dostoјnu čast i slavu Kristovu Križu, kao i plodonosno evanđeosko svjedočanstvo spasenja Božjem narodu, kojemu smo poslani kao služitelji i pastiri.

Dao nam Bog tu milost po moćnom zagovoru Blažene Djevice Marije, svetog našeg Oca Franje, svete Majke Klare i svih svetaca i svetica Božjih! Amen.

SVETA KLARA ASIŠKA: UTJELOVLJENJE ŽIVLJENOG EVANĐELJA – EVANĐEOSKE ŽENSTVENOSTI U FRANJEVAČKOJ KARIZMI

Uvod

Karizmatsko iskustvo Klare Asiške započinje u Porcijunkuli, u noći Cvjetnice 1211. ili 1212., kada ju je Franjo, odrezavši joj kosu (tonzura), posvetio Bogu¹. Tim činom Klara je bila primljena u poslušnost; smatrala se dijelom Franjina bratstva. Prve sestre koje su se pridružile Klari također su obećale poslušnost svetome Franji². On je, kako spominje Klara u svojoj *Oporuci*, od samoga početka vodio o njima „takvu pažljivu brigu i takvu posebnu skrb“ kakvu je imao o svojoj braći (usp. *OporKl* 29). Franjo je već u samim počecima dao Klari prve orijentacijske upute svojom *Forma vivendi* veoma sličnom onoj koju je bio priredio za svoju prvu braću³. U toj *Forma vivendi* Franjo opisuje život sestara kakav je video da ga one već žive u Svetome Damjanu, ističući napose marijansku dimenziju toga života. Iz toga maloga spisa, koji će Klara umetnuti u središte svojega *Oblika* života, vidimo da zajednica Svetoga Damjana nije preslika Franjinoga bratstva, nego zajednica od samoga početka s vlastitom fizionomijom, ali istom karizmom kakva je ona Franje i njegove braće.

Kada je Franjo, tri godine nakon Klarina obraćenja, postavio Klaru kao jedinu odgovornu za zajednicu sestara u Svetome Damjanu, sestre nisu više obećavale poslušnost njemu, nego sestri Klari⁴. Franjo i njegov muški Red odsada su samo karizmatsko, ne i pravno uporište novoga ženskoga Reda.

Ovim izlaganjem želim iznijeti ljepotu i bogatstvo Klarine karizme koja je dopunska Franjinoj i posve izvorna.

1 Važnost toga čisto pokorničkoga čina nužno upućuje na Franju. Klara to i spominje u svojoj *Oporuci*: „Sin Božji postao je naš Put koji nam je naš preblaženi otac Franjo, istinski zaljubljenik u Njega i Njegov naslijedovatelj, riječju i primjerom pokazao i o njemu nas poučio“ (*OporKl* 5). Napomena: spise sv. Klare i dokumente koji se odnose na sv. Klaru, osim *Postupka proglašenja Klare Asiške svetom* (*PostKl*) donosim u vlastitom prijevodu s latinskoga izvornika.

2 Klara to tvrdi u svojoj *Oporuci*: “Nakon što se svevišnji Otac nebeski, po svojemu milosrđu i milosti, udostojao rasvijetliti moje srce da činim pokoru po primjeru i učenju preblaženoga oca našega Franje, malo nakon njegova obraćenja ja sam mu, zajedno s nekoliko sestara koje mi Gospodin bijaše dao malo nakon mojega obraćenja, dragovoljno obećala poslušnost, onako kako Gospodin bijaše upravio svjetlo svoje milosti u nas po njegovu zadivljujućem životu i njegovu učenju“ (*OporKl* 24-26). Vidi također *PrKl* 6,1.

3 Klara je Franjinu *Forma vivendi* umetnula u središte svojega *Pravila* (*PrKl* 6,3-4). Tekst *Forma vivendi* glasi: „Budući da ste po božanskome nadahnucu postale kćeri i službenice Svevišnjega Vrhovnoga Kralja, Oca nebeskoga i zaručile se s Duhom Svetim izabravši živjeti prema savršenosti svetoga Evandžela hoću i obećavam da ću uvijek, sam i po svojoj braći, imati o vama takvu pažljivu brigu i takvu posebnu skrb kakvu imam o njima“. Opširnije o tome spisu vidi moj rad: *Franjini spisi upućeni sv. Klari: autentičnost i važnost*, u „VERBA DOMINI MEI“. *Zbornik radova sa Studijskih dana o spisima sv. Franje Asiškoga. Zagreb 7-8. ožujka 2008.*, Brat Franjo i Povjerenstvo za duhovnost pri Vijeću franjevačkih zajednica u HR i BiH, Zagreb, 2008., str. 172-175.

4 Usp. *PrKl* 1,5.

Iskustvo Svetoga Damjana – življeno Evandelje

Kada je Klara započela svoje pokorničko iskustvo u Svetome Damjanu, nije bila jedina žena koja se nadahnjivala Franjom u svome izboru načina naslijedovanja Krista. Nije bila niti jedina žena koja je započela u Crkvi novi ženski pokret van okvira velikih tradicija i monaških pravila. Ali je bila jedina žena koja je Franjinu karizmu u cijelosti učinila vlastitom i uzakonila je za druge žene, napisavši vlastito Pravilo: prvi slučaj u povijesti Crkve.

Klara, i dobro je reći zajednica Svetoga Damjana s njome, zadržavajuće uspijeva načiniti spoj koji je sam po sebi novina: teški spoj između elemenata *ordo monasticus* koji joj prethodi u predaji Crkve, i evandeoskih instancija njezina vremena, naročito ženskoga svijeta. U tom spoju staroga i novoga odvijala se veoma burna povijest Svetoga Damjana, i u tome spoju leži sva složenost povijesti njezinoga Reda kao i mnoga pitanja danas.

Klarinu izvornost i njezin doprinos franjevačkoj karizmi napose doznajemo proučavajući njezino *Pravilo* kroz usporedbu sa Spisima svetoga Franje i s drugim zakonodavstvima, od kojih su neka bila kroz određeno vrijeme nametnuta Svetome Damjanu. Nemoguće nam je sada napraviti raščlambu cijelog Pravila i obuhvatiti sva obilježja njezine karizme, stoga ćemo promotriti samo ono najbitnije što je Klara preuzela s jedne strane iz drevne monaške predaje i s druge strane primila od svetoga Franje⁵.

1. Monaški elementi klarijanskoga načina života.

a) *Klauzura*. Za razliku od svetoga Franje, Klara je odabrala monašku *stabilitas loci*, prigrlivši klauzuru sa svim njezinim pojedinostima, onako kako je to predlagala Crkva u ono vrijeme. Stoga su propisi o klauzuri u Klarinu Pravilu doneseni suhoparno, doslovno prepisani iz Hugolinova i Innocentova pravila, bez njezina tumačenja. Klara i sestre u strogoj poslušnosti preuzimaju te strukture⁶.

Ali Klara ima drukčiji pogled na klauzuru negoli, recimo, Hugolin i njezini suvremenici. Prije svega, Sveti Damjan nije bio previše udaljen od grada. Blizina grada jedan je od elemenata koji je odmah obilježio i razlikovao ovaj novi oblik ženskog redovničkog života u odnosu na tradicionalne monaške ustanove. Prvobitne naseobine manje braće također su sve bile u blizini gradova i naselja. A blizina braće, koja su stanovala pokraj Svetoga Damjana, razlikovala je ovu zajednicu pak od ostalih ženskih zajednica sličnoga načina života.

Sveti Damjan nije bio „monasterium“ nego samo sklonište za siromahe koje je Franjo priлагodio životu male zajednice. I kao takav, nedovršen, ostao je svih 40 godina Klarina života u njemu. Klara i sestre smatrali su se u tomu samostanu – što je neobično za jednu monašku zajednicu – samo kao „hodočasnice i pridošlice“ (usp. *PrKl* 8,2) i predviđale su mogućnost preseljenja (usp. *OporKl* 52)⁷. Unatoč svojoj klauzuri, Sveti Damjan bio je otvoren⁸.

5 U tome se ponajviše služim radovima talijanskih klarisa: FEDERAZIONE S. CHIARA DI ASSISI, *Chiara di Assisi. Le sue fonti legislative. Sinossi cromatica*, Messaggero di Sant'Antonio, Padova 2003 i FEDERAZIONE S. CHIARA DI ASSISI, *Il Vangelo come forma di vita. In ascolto di Chiara nella sua Regola*, Messaggero Edizioni, Padova, 2007.

6 Odabravši monaški način života, čijim je obilježjima Klarino franjevačko nadahnuće dalo posve novo značenje, Sveti Damjan se pokazao uzorom monaškoga života kakvoga je željela Crkva. Odjek toga nalazimo u pismu kardinala Hugolina, koji je 1220. proveo Veliki tjedan i proslavio Uskrs u Svetome Damjanu pomno promatrajući „strogost vašeg redovničkog života“ (*PHugKl* 2) te postojanost u molitvi, zadovoljštini i skrušenosti, to jest vlastiti ideal klauzurnoga života. Kardinal, međutim, nije uočio razliku između Svetoga Damjana i „njegovih“ samostana koje je on uređivao, razliku zbog duha koji je prožimao strukture u Svetome Damjanu.

7 O Klarinoj klauzuri oipširnije vidi M. BARTOLI, *Klara Asiška*, Samostan sv. Klare i Laudato d.o.o., Zagreb, 2009., str. 105-111.

8 Usp. *isto*, naročito str. 111-114, gdje se govori o Klarinoj želji za misijama te str. 114s o klauzuri u praškom samostanu, koji je bio u veoma bliskim odnosima s asiškim.

Sjetimo se tolikih primjera iz *Postupka i Legende* gdje Klara i sestre imaju kontakte sa siromasima, s bolesnima, s Manjom braćom. Ti kontakti bili su za Klaru i sestre veoma dragocjeni. Od njih su one učile što je to oskudica, glad, bespomoćnost, bespravnost. Od njih su naučile kako od askeze dragovoljnih siromašica postati stvarne siromašice.

Klarina klauzura imala je toliku širinu da niti njoj niti sestrama nije bila neobična njezina želja ići u misije u Maroko. U tome ju je, kažu, samo bolest spriječila⁹.

b) *Šutnja*. Šutnja se uvijek smatrala temeljnim uvjetom kontemplativnoga života. Za sv. Benedikta šutnja se opsluživala uvijek; u njoj se odvijao život monaha usmjeren na traženje Boga; i kao važno oružje na putu prema poniznosti i u borbi protiv grijeha. Tijekom stoljeća šutnja je u askezi postala gotovo apsolutna vrijednost, jedan od glavnih predmeta monaškog opsluživanja. Na tom tragu bile su i Konstitucije kard. Hugolina (iz 1219.) i Inocenta IV. (iz 1247.) koje su tražile neprekidnu šutnju i zabranjivale izmjenu među sestrama bez dopuštenja opatice. Klara je od tih dvaju pravila preuzela bitno oblik odvojenosti od svijeta, klauzuru, ali se jasno udaljuje što se tiče šutnje. U tome se služi *Pravilom iz samotišta, Konstitucijama* Manje braće iz 1239. i još nekim izvorima. Time pokazuje kolika je karizmatska novost njezine zajednice da ne može pronaći odgovarajuće izričaje unutar drevnih predaja.

Ovako Klara propisuje šutnju: „Sestre neka drže šutnju od časa Povečerja sve do Trećeg časa, izuzevši one koje služe izvan samostana. Neka također neprekidno šute u crkvi, spavaonici, u blagovaonici samo dok jedu, osim u bolnici, gdje sestrama neka bude uvijek dopušteno razborito govoriti za razonodu i radi posluživanja bolesnica. Ipak, mogu uvijek i svugdje, kratko i tiho priopćiti si što je potrebno“ (*PrKl* 5,1-4).

Klara shvaća šutnju kao traženje Boga (monaški element) i kao pozornost na dimenziju sestrinstva, tako vlastite franjevačkom pozivu. Stvorivši šutnju koja ima svrhu čuvati duh molitve i pobožnosti kao i zajedništvo među sestrama, Klara jasno izražava kontemplativnu dimenziju franjevačkoga poziva, upravo kako to nalazimo u *Pravilu za samotišta*.

Klauzura i šutnja su za Klaru ne manje važno lice klarijanskoga načina života. One životu sestara daju dimenziju dubine, nutrine, pounutrašnjenja: kontemplativnu dimenziju nasljedovanja Isusa Krista.

2. Franjevački elementi klarijanskoga načina života.

a) *Živjeti Evandelje*. Ono što je Klarinu zajednicu razlikovalo od ostalih, a zajedničko joj je s Franjinim bratstvom, jest program „živjeti Evandelje“. To je srce karizme. Franjo i Klara pojavljuju se kao najzreliji plod evanđeoskoga pokreta koji je započeo u XI. st. i bio pokrećač crkvene obnove. Međutim, nijedno redovničko pravilo do Franje i Klare nije uzimalo Evandelje kao temelj, kao izvor redovničkoga života. Tek Franjino i Klarino evanđeosko nadahnuće postaje konkretno oblik života, premda događaji oko odobrenja Klarina Pravila od strane Crkve pokazuju kako je „živjeti prema savršenosti svetoga Evandelja“ (*PrKl* 6,3) stvarnost koju je teško institucionalizirati.

Nakon Franjine smrti, neke točke Pravila postale su predmetom rasprave među braćom i izvorom mnogih poteškoća, toliko da su se braća morala uteći za pomoć papi Grguru IX. On je svojom bulom *Quo elongati* od 28. rujna 1230. donio prva službena tumačenja franjevačkoga načina života, posebice s obzirom na opsluživanje Evandelja. Klara, koja je vrlo pomno pratila pravna zbivanja unutar muškoga Reda, toliko da više puta u svome Pravilu navodi Konstitucije iz 1239., čini se da se uopće time ne zaokuplja i donosi u cijelosti odlomke Franjina Pravila koji su bili izvorom tolikih rasprava. Štoviše, ona u 12. pogl. *Pravila*, preuzevši usporedni odlomak iz *Potvrđenog pravila* (*PPr* 12,4), dodaje na kraju odlučni *in perpetuum* (*PrKl* 12,13), „zauvijek“, kao pečat svojem predlaganju da se Franjinu misao ima shvaćati *sine glossa*.

⁹ Usp. *PostKl* 6,6; 7,2.

Franjevački i klrijanski identitet odvija se u odnosu s Evandželjem Gospodina našega Isusa Krista, s „Riječju Očevom, tako dostoјном, tako svetom i slavnom [koja je] primila pravo tijelo naše ljudskosti i krhkosti“ (usp. *2PVj* 4.). Ne radi se samo o evanđeoskom nadahnucu ili o opsluživanju nekih osobitih evanđeoskih odlomaka, nego o preuzimanju oblika života Sina Božjega u otajstvu njegova otkupiteljskog utjelovljenja (usp. *Fil* 2, 5-8). Franjo i Klara ne žele ništa drugo nego prevesti Evandželje u konkretne životne situacije bratstva/sestrinstva, čineći od logike utjelovljenja svoju mudrost sa svim posljedicama.

A posljedice života po svetome Evandželu za Klaru su, kao i za Franju: živjeti bez vlasništva i živjeti u evanđeoskoj zajednici sestara.

b) *Život bez vlasništva* ili *život u najuzvišenijem siromaštvu* srce je klrijanske karizme, doslovni prijevod Evandžela. Da se radi o nečem prevažnom za Klaru vidimo ponajprije iz njezinih spisa u kojima se ona, kada govori o Kristovom siromaštvu, kenozi koja je i njezin put, prepusta zanosu zaljubljene žene, jednako kao kada govori o Kristovoj božanskoj ljepoti¹⁰.

Za Klaru, kao i za Franju, život u evanđeoskome siromaštvu, bez vlasništva, na osobnoj i na zajedničarskoj razini, značilo je potpuno se poistovjetiti sa siromasima talijanskoga društva XIII. st. To je za njih oboje značilo evanđeosko svjedočanstvo.

Klara i sestre obećale su Bogu i blaženomu Franji opsluživati sveto Evandželje, napose život u najuzvišenijem siromaštvu; nije to neki privatni čin sestara Svetoga Damjana. Klara to u više navrata spominje¹¹. U čemu se konkretno sastoji to najuzvišenije siromaštvu? Klara to ovako izriče u *PrKl* 6,12-13: „da ne primaju i da nemaju – neposredno ili preko posrednika – posjed ili vlasništvo niti također išta što bi se razložno moglo nazvati vlasništvom“.

Klara je svjesna opasnosti – i to je jasno vidjela u razvoju Minoritskoga reda – da se neka konkretna stvarnost, kao što je siromaštvu, lako može preokrenuti u čisto unutarnju i osobnu stvar. Od Franje je naučila, i život ju je naučio realizmu vjere, tj. svezi između idealja i konkretnog čina koji oblikuje srce: materijalno siromaštvu je „forma“ njezinog življenja Evandelja. Biti vlasnici nečega znači isključiti dijeljenje dobara s drugima; izričaj moći u suprotnosti s evanđeoskom malenošću.

Za Klaru, koja potječe iz plemenitaške obitelji znak moći i zemaljske sigurnosti je u stjecanju zemljišnih posjeda i ubiranju prihoda s njih. Zato je toliko insistirala da njezin samostan nema zemljišta, nema vlasništva niti stalnih prihoda. To je takozvana *povlastica siromaštva*¹².

Međutim, Klara je osoba koja ne podnosi krajnosti u najstrožim propisima. Tako i što se tiče siromaštva. Dopušta da sestre „radi pristojnosti i osamljenosti samostana“, tj. s razlogom da ne budu viđene izvana i da im bude osigurano ozračje tišine, osim vrta smiju imati ili primiti nešto zemljišta; ali – Klara ističe u *Oporući* – „neka ne dopuste da se nabavi ili primi više negoli zahtijeva krajnja nužda. I ta zemlja neka se uopće ne obrađuje niti zasjava, nego neka ostane uvijek tvrda i neobrađena“ (*Oporkl* 54-55).

10 Najljepši Klarin hvalospjev siromaštvu nalazimo u *3PJa* 15-21: „O blažena Siromaština, koja osigurava vječna bogatstva onima koji je ljube i grle! O sveta Siromaština: onima koji je posjeduju i žele Bog obećava kraljevstvo nebesko i, bez sumnje, otkriva im vječnu slavu i blaženi život! O sva Božja Siromaština, koju se Gospodin Isus Krist – koji upravljaše i upravlja nehom i zemljom i koji, štoviše, samo reče i sve postade – udostojao više od svega ostalog prigrli! Naime reče: „Lisice imaju jazbine i ptice nebeske gnejezda, a Sin Čovječji – to jest Krist – nema gdje bi glavu naslonio“ već je, kad je naklonio glavu, predao svoj duh. Ako se, dakle, Gospodin tako velik i tako veličanstven, dolazeći u djevičansko krilo htio pokazati na ovom svijetu kao prezren, ubog i siromašan, da ljudi koji bijahu veoma siromašni i bijedni, trpeći preveliku glad za nebeskom hranom, postanu bogati u Njemu posjedovanjem kraljevstva nebeskoga, plešite od radosti i silno se veselite! ispunjeni golemom radošću i duhovnim veseljem“.

11 Usp. *Oporkl* 40.42.47.48.52.

12 „Kao što je poznato, u žarkoj želji da se posvetite Gospodinu jedinome, odrekle ste se žudnje za vremenitim dobrima. Stoga, rasprodavši sve i razdijelivši to siromasima, vi iznosite odluku ne imati uopće ikakve posjede, slijedeći u svemu stopu Onoga koji je radi nas postao siromah i put, istina i život. [...] Stoga, kako ste nas zamolile, svojom apostolskom naklonosću potvrđujemo vašu odluku o najuzvišenijem siromaštvu i snagom ovoga spisa odobravamo da vas nitko ne može prisiliti da primite posjede“ (*Povlsir* 2-4.7).

Ovdje se, što na prvi pogled izgleda nepomirljivim, susreću dvije struje, franjevačka i monaška, dvije duše *Oblika života*: s jedne strane *sine proprio*, absolutnost neposjedovanja ičega pod ne-bom (usp. *PrKl* 8,6), Franjina itinerancija i nesigurnost nasljedovanja i s druge strane „[onoliko zemljista] koliko zahtijeva krajnja nužda“ (usp. *OporKl* 55), Benediktova *stabilitas* i sigurnost radi kontemplacije.

Za razliku od monaškog poimanja siromaštva, Klara shvaća siromaštvo kao neizvjesnost, privremenost, nesigurnost putnika, stranca, hodočasnika, koji se ne može osloniti na sigurnost nekoga mjesta. Stoga se njezina *stabilitas* sastoji u „djeliću“ „baštine“ (usp. *PrKl* 8,5) koji je Bog sačuvao za one koji na ovome svijetu nemaju ništa i po njemu posjeduju *zemlju živih* (*isto*). U tome je Klara potpuno franjevka. Svoj život u klauzuri promatra kao hodočašće, kao kretanje prema zemlji živih. U njezinim spisima česti su glagoli kretanja. To je u potpunosti franjevački duh itinerancije Sveti Damjan je poput Porcijunkule „komadić“ ovoga svijeta dovoljan da se u njemu služi Gospodinu. To je ono što Klara naziva „[onoliko zemljista] koliko zahtijeva krajnja nužda“ (usp. *OporKl* 54).

Koji je to krajnji razlog Klarinoga odabira života bez vlasništva? Klara odgovara: „jer je Gospodin postao radi nas siromah na ovome svijetu“ (*PrKl* 8,3).

c) *Život u svetome jedinstvu* (*PrKl*, *Uvod* 3) – zajednici sestara. Vrhunac i najljepši plod života po svetome Evandelju, i okvir unutar kojega se ono živi za Klaru jest sestrinsko zajedništvo. Ona to naziva: „sveto jedinstvo“ (*PrKl*, *Uvod* 3) ili evanđeoskim riječima: „jedinstvo uzajamne ljubavi koja je sveza savršenstva“ (*isto*, 10, 7). „Savršenstvo“ ovdje znači ispunjenje, puninu evanđeoskoga poziva, tj. nasljedovanja Krista siromašnoga.

„Jedinstvo uzajamne ljubavi“ za Klaru je toliko dragocjeno dobro da potiče sestre neka ga čuvaju sa svom brižljivošću i pomnjom. Jer i najveći ideali, čak i sama vrjednota evanđeoskoga siromaštva, mogu postati sredstva razdora, ukoliko ih osobe prisvajaju. Klara je imala pred očima Franjevački red koji je trpio od raznih unutarnjih podjela upravo zbog idealâ[□].

„Da se sačuva jedinstvo uzajamne ljubavi i mira“ (*PrKl* 4, 22) prelijepi je Klarin izričaj koji savršeno sažima krajnji razlog čitave strukture njezine zajednice. Izričaj je preuzet iz benediktinske predaje, ali za razliku od sv. Benedikta koji jedinstvo gradi odozgo, povjeravajući vodstvo zajednice samo opatu, Klara polazi odozdo, čineći sestre pravno suodgovornima i sudionicama u odlukama koje se odnose na život zajednice. I u tome je Klara osamljeni slučaj među različitim redovničkim zakonodavstvima XIII. st.

Ako je za zajednicu Svetoga Damjana oblik života „živjeti sveto Evandelje“, onda je sveukupnost života sestara svagdanje tkivo u kojem se Evandelje neprestano utjelovljuje.

Život zajednice sestara u Svetome Damjanu bio je život nesigurnosti u ime najuzvišenijega siromaštva. Jedina sigurnost koju Klara nudi svojim sljedbenicama jest kršćanska i evanđeoska sigurnost sestrinskoga zajedništva u kojemu svaka siromašna sestra može, smije i treba pronaći utočište i potporu. „Neka sa sigurnošću jedna drugoj očituje svoju potrebu“ (*PrKl* 8,15). Taj zakon ljubavi, koji hrani duh bliskosti među sestrama i obilježava njihove odnose, jest iznad propisa o šutnji: „[Sestre] mogu [...] uvijek i svugdje priopćiti si što je potrebno“ (*isto*, 5, 4).

Klara se usuđuje ljubav koja ima vladati među sestrama ne samo usporediti s majčinskom ljubavlju, nego traži da duhovna sestrinska ljubav nadide onu majčinsku: „i ako majka ljubi i hrani svoju tjelesnu kćer, oh! koliko brižljivije mora sestra ljubiti i hranići svoju duhovnu sestru“ (*isto* 8,16). Premda je to duhovna ljubav, ona je veoma konkretna. Na takvu ljubav Klara poziva svoje sestre u *Oporuci*: „I ljubeći se uzajamno u ljubavi Kristovoj, pokažite izvana djelima onu ljubav koju imate unutra“ (*OporKl* 59). To je ljubav koja je sposobna ući u stanje trpljenja i potreba druge osobe: „Sve su [sestre] dužne brinuti se i posluživati svoje bolesne sestre onako kako bi htjele da se njih poslužuje ako bi bile zahvaćene kakvom bolešću“ (*PrKl* 8,14).

Kada je riječ o bolesnim sestrama, kao onima koje su najpotrebitije svake sestrinske i majčinske pažnje, Klara nastupa u svoj evanđeoskoj slobodi. Za razliku od Hugolinovih i Inocentijevih propisa (koji se, opet, temelje na Pravilu sv. Benedikta), u kojima se preporuča da bolesnička soba bude odijeljena kako se ne bi remetio red i mir drugih sestara, Klara promatra bolesničku sobu kao mjesto gdje vlada zakon ljubavi: ona dopušta sestrama slobodno, ali ipak „obazrivo“ razgovarati s bolesnicama „radi razonode i posluživanja“ istih (usp. *isto* 3,3); dopušta bolesnicama da smiju same, nasamo razgovarati s onima koji ih pohode (usp. *isto* 8,19). Druga pravila su u toj točki veoma stroga, čak i kad je u pitanju isповijed bolesnika. Klaru je iskustvo duge bolesti naučilo toj mudrosti. Bolesnička soba nije stoga mjesto koje je odvojeno radi mira drugih, nego mjesto prema kojemu sve sestre usmjeravaju svoju pozornost. I Klara ne dijeli bolesnice na lakše ili teže bolesne, kao Hugolin, prema čemu bi se određivale olaksice; za nju je važno samo jedno: potreba koju sestra očituje (*isto* 8,17-18). Ponekad potreba nije odmah uočljiva ili uočena, zato je „opatica strogo dužna s velikim zanimanjem istražiti, osobno i preko drugih sestara, o onome što njihova bolest zahtijeva, bilo što se tiče duhovne brige, bilo što se tiče hrane i drugih potrebnih stvari“ (*isto* 8,12).

„Da se sačuva jedinstvo uzajamne ljubavi i mira“ (*isto* 4,22) Klara uvodi u svoju zajednicu jedan element, koji nije izvorno njezin, ali mu je dala posve novi oblik i važnost: tjedni kapitul. „Opatica je dužna barem jedanput u tjednu sazvati sestre na kapitol, na kojemu i ona i sestre imaju ponizno priznati svoje zajedničke i javne povrede i nemarnosti. I neka se tu sa svim svojim sestrama dogovara o onome što je za samostan korisno i prikladno: često, naime, Gospodin ono što je bolje otkriva mladoj“ (*isto* 4,15-18). Opatica saziva kapitol, ali su na kapitolu ona i sve sestre jednakе: sve jednakovo obavljaju pokornički čin, preispituju svoje sestrinske odnose, odnose prema zajednici i zajedništvu, zajedno razmišljaju, raspravljaju, donose odluke. Upravo je Pravilo sv. Klare plod tih tjednih kapitula, promišljanja svih sestara bez razlike na dob i porijeklo.

Klara iz svakodnevne radionice evanđeoskoga života ništa ne isključuje, čak niti ono što se s pravom smatra nepriličnim za žene pozvane na savršenu ljubav. Stoga u Pravilu posvećuje poglavlje grijehu koji se „na nagovor neprijateljev“ (usp. *isto* 9,1) javi u srcu i postupcima neke sestre i predstavlja povredu ljubavi i ranjava cijelu zajednicu.

Kada je u pitanju „smrtni grijeh protiv oblika našega zavjetovanja“ (*isto* 9,1) Klara spominje evanđeoski lijek: sestrinske odnose koji uključuju i međusobno opominjanje, ispravljanje, savjetovanje, razgovore, i to „uvijek i svugdje“ (usp. *isto* 5,4). Tako su sve odgovorne za očuvanje poziva, jedinstva i mira. Ako se sestra koja je teško sagriješila ogluši na sestrinske opomene, opatica joj nameće tjelesnu kaznu: post o kruhu i vodi, javno u blagovaonici, koji traje onoliko dana koliko sestra ustraje u otporu. „Medutim, sve dok ona bude prkosna, neka se [u zajednici] moli da joj Gospodin prosvijetli srce na pokoru“ (*PrKl* 9,4)¹³. Klara ne kaže: „neka sestre mole“, nego „neka se [u zajednici] moli“, kao da time želi reći neka sestre ne misle da su one pravedne u odnosu na ovu javnu grešnicu. Naprotiv, neprijatelj koji je nju „nahuškao“ na grijeh (usp. *isto* 9,1) hoće zavesti i druge, stoga: „opatica i njezine sestre moraju se čuvati da ih ne zahvati srdžba i uznemirenost zbog grijeha neke [sestre]; jer srdžba i uznemirenost priječe ljubav u njima samima i u drugima“ (*isto* 9,5-6).

Kada govori o sukobima, koji su neizbjježni među različitim značajima, „što – kaže Klara – ne dao Bog“ da se događa (usp. *isto* 9,7), Klara daje potpunu slobodu sestrama da same pronađu put jedna do druge: ne upliće opaticu, bez čije dozvole redovnice u drugim zakonodavstvima ne smiju međusobno komunicirati, nego sestre moraju što prije, svakako prije molitve, jedna drugu moliti oproštenje i preporučiti se jedna drugoj u molitvu. To znači da su sestre u Svetome Damjanu smjele i morale u svaku dobu rješavati slične sukobe (jer se zajednička molitva obavljala više puta na dan, čak i noću), bez straha da se krši šutnja, jer je važnije zacijeliti ranu zbog povrede sestrinske ljubavi.

U klasnom društvu kakvo je bilo ono XIII. st., koje se preslikavalo i u monaške zajednice, jesu li sestre u Svetome Damjanu bile sve jednake i jednakopravne? Jesu li postojale neke kategorije sestara kao u ostalim samostanima?

Klara spominje „one koje znaju čitati“ (*isto* 3,1), „one koje ne znaju čitati“ (*isto* 3,4) i „sestre koje služe izvan samostana“ (*isto* 2,21; 9,12). Ona na evanđeoski način dokida svaku moguću razliku među njima. One koje znaju čitati, mole službenu molitvu Crkve iz brevijara, a koje ne znaju – mole u Očenašima. Ali one koje znaju čitati „neka mole bez pjevanja“, kako bi liturgija bila jednostavna, dostupna svim sestrama, i manje nadarenima za pjevanje. Pjevati i čitati za monašku liturgiju bilo je nešto veliko i važno, ali je redovnice dijelilo na „dominae“ i na „servientes“. U Klarinoj zajednici nije bilo te podjele, ali je ipak bilo teško evangelizirati mentalitet sestara. Stoga Klara moli sestre „koje ne znaju čitati, neka se ne brinu da to nauče“ (*isto* 10,8) pošto-poto, trošeći sve svoje snage na ono što bi moglo postati sredstvom „oholosti, isprazne slave“ i dijeljenja među sestrama (*isto* 10,6). Naprotiv, Klara hoće da sestre „iznad svega žele imati duh Gospodnj i njegovo sveto djelovanje“ te da postignu „čisto srce, poniznost i strpljivost u nevolji i bolesti i da ljube one koji nas progone, kude i kleveću“ (*isto* 10,9-11): to jest da budu nalik Kristu siromašnom, poniznom, sluzi i patniku. To je poziv sestara. Dakle, stupanj kulture, i to najviši mogući, koji su sestre imale steći jest poprimiti *isto mišljenje koje je u Kristu Isusu* (usp. *Fil* 2,5).

Isto tako, Klara smatra jednakopravnima i sestre koje služe izvan samostana. I u tome ona odstupa od običaja u drugim zakonodavstvima. U Svetome Damjanu te sestre žive s ostalim sestrama u samostanu, primaju se u samostan na isti način kao i ostale, zavjetuju iste zavjete, primaju istu formaciju, mole brevijar ako znaju čitati, ili Očenaše ako ne znaju, imaju jednak pravo glasa u kapitulu i nose jednak odjeću. Njima je Klara posvećivala osobitu pažnju dopuštajući im nositi obuću, ublaženi post i ublažene propise o šutnji¹⁴.

Klara nije nikada pred svoje sestra stavljala neki apstraktni ideal. U *Operuci* jednostavno kaže: „Gospodin nas je postavio kao oblik, za primjer i ogledalo“ (*OporKl* 19); sestre su jedna drugoj „oblik, primjer i ogledalo“. Ipak Klara izdvaja jednu osobu koja to ima biti na poseban način: opatica. Klara definira opaticu kao onu „koja je u službi sestara“ (*isto* 61), koja je „sluškinja sviju sestara“ (*PrKl* 10,5) u najevanđeoskijem smislu te riječi. Opatica je ona kojoj idealom ima biti Isus-Dobri pastir (usp. *isto* 4,8). Ona prednjači sestrama, „natkriljuje ih“ više po krepostima i svetošću života negoli službom (usp. *PrKl* 4,9; *OporKl* 61); ona svojim životom izaziva sestre na ljubav, iskrenu odanost, na postupke koji proizlaze iz uvjerenja.

Opatica ima živjeti isti oblik života cijele zajednice: „neka u svemu ona sama opslužuje zajednički život, a posebice u crkvi, u spavaonici, blagovaonici, bolnici i u odjeći“ (*isto* 4,13).

U društvu u kojem je važno krvno srodstvo i društvena pripadnost, opatica se mora čuvati da „nema posebnih naklonosti, da ne bi, dok više ljubi jednu stranu, stvorila neslogu u cjelini“ (*PrKl* 4,10)¹⁵ i tako radila protuevanđeoski. Unutar evanđeoske zajednice opatica smije i mora imati posebnu naklonost i ljubav prema onima koje su siromašne na osobit način: „Neka tješi žalosne, neka također bude posljednje utočište nevoljnima, da ne bi u njima, slabima, prevladala bolest očajanja, ako bi kod nje nedostajalo sredstava za njihovo ozdravljenje“ (*isto* 4,11-12). Sestre na *Postupku* iznose mnoge prizore Klarine majčinske ljubavi, koja se ponekad piscu *Legende* činila neprimjerenom za jednu redovnicu, i još k tome opaticu, pa je radije prešutio navesti ih¹⁶.

14 Usp. *PrKl* 1,21-22; 4,10; 5,1, gdje se vanjske sestre spominju izričito.

15 Ovaj redak redovito se prevodi i shvaća u smislu „posebnih prijateljstava“. Ovdje je riječ o naklonosti određenoj stranci ili staležu. Riječ *scandalum* u ovome slučaju radije sam prevela sa *nesloga* negoli *sablan*, kako naprotiv stoji u *PrKl* 9,7.

16 Jedno od najljepših svjedočanstava sestara, a koje pisac *Legende sv. djevice Klare Asiške* (*LegKl*) ne donosi, jest sljedeće: „I dodala je ova svjedokinja da ona sama, budući je bila bolesna, jedne je noći bila vrlo ojađena zbog teške bolesti na kuku, i počela se žaliti i jaukati. I ta ju je gospođa upitala što joj je. Onda joj je ova svjedokinja kazala svoju bol. I ova se Majka bacila točno na taj kuk na bolesno mjesto a zatim je tu postavila neku tkanicu koju je imala na svojoj glavi; i odmah je bolesti s

Ljubav prema najpotrebitijima nadilazi svaki strah i izlaže se pogibelji. Klara je posvjedočila svoju ljubav prema sestrama u trenutku najveće opasnosti po njih, kada se ponudila biti jamac za spas života i časti svojih sestara¹⁷.

„Opatica [...] neka pohađa svoje sestre“ (*isto* 10,1). Preuzevši iz Franjina Pravila glagol „pohađati“, Klara želi reći neka se opatica kreće među sestrama, neka ih potraži na njihovim radnim mjestima, u njihovim raznoraznim potrebama, neka uđe u njihovo stanje¹⁸.

Opatica je, kako se Klara snažno izražava u *Oporuci*: „communis“ (*OporKl* 65), tj. ona koja je zajednička, pripada svima, svima pri ruci, jednaka sa svima, „s njima tako domaća“¹⁹ da joj mogu reći sve i postupati s njome kao gospodarice sa svojom sluškinjom“ (*PrKl* 10,4).

Sestre Svetoga Damjana, bez posjedovanja „kuće, mjesta i ikoje stvari“ (*isto* 8,1) nalazile su svoj dom u međusobnim odnosima koje su nastojale prožeti Evanđeljem. One su bile „pridošlice i strankinje na ovome svijetu“ (*isto* 8,2), ali međusobno su si bile „domaće“. Tako je Klara odgojila i oblikovala svoju zajednicu i predala nam svima, cijeloj Franjevačkoj obitelji, „oblik, primjer i ogledalo“ (usp. *OporKl* 19) života po svetome Evanđelju.

Zaključak

Sveta Klara i njezine sestre dopunsko su zvanje zvanju svetoga Franje i njegove braće. To je ista karizma razdijeljena među braću i sestre, kao što se organj Duha Svetoga razdijelio u ognjene jezike i sišao na apostole i učenike na dan Pedesetnice (usp. Dj 2,3-4).

Jubilej sv. Klare i nas sestara klarisa – Osam stoljeća milosti naših početaka, mogao bi za vas braću biti prigoda da bolje upoznate identitet Siromašnih sestara unutar Franjevačke obitelji i da se zapitate na koji način nam možete „pomoći nama – kako vas Klara moli u svojoj *Oporuci* – da napredujemo u boljem služenju Bogu, a nadasve u opsluživanju presvetoga siromaštva“ (usp. *OporKl* 51).

s. M. Tarzicija Čičmak, osc
Samostan sv. Klare
Kvaternikova 167
10000 ZAGREB

nje posve nestalo“ (*PostKl* 7,12).

17 Usp. *PostKl* 3,18; 4,14; 9,2.

18 *Okružnica o preminuću sv. Klare* donosi prelijepi primjer Klarina pohađanja sestara: „Kad bi gdjekad opazila da neke oskudijevaju u odjeći, da su gladne, a nema hrane, žedne, a nema napitka, došla bi među nas pritičeći nam u pomoć poticajom ljubazne opomene, govoreći: ‘Podnosite veselo! Strpljivo podnosite bremena siromaštva... i ponizno terete oskudice!’“ (*OkrKl* 20-21).

19 Mislim da je to najbolji prijevod riječi *familiaritatem*, što upućuje na posve obiteljsko ozračje u zajednici i još više, na našu pripadnost obitelji Presvetoga Trojstva.

IZVJEŠTAJ MNP. OCA PROVINCIJALA FRA LOVRE GAVRANA PRIGODOM SUSRETA JKPM OFM SA GENERALNIMI DEFINITORIJEM OFM *Split, 20. rujna 2011.*

1. Trenutno stanje Provincije

Franjevačka provincija Bosna Srebrena trenutno ima ukupno **339 braće**.

Imamo **302 svečano zavjetovana brata**. Od toga su **2 biskupa, 285 svećenika, 5 časne braće laika i 10 svečano zavjetovanih studenata teologije**.

Braće studenata teologije s privremenim zavjetima imamo 30; novaka 7; postulanata 11 (*računajući tu i petoricu postulanata, koji su u sjemeništu – u 4. r. gimnazije*) i sjemeništaraca 30 (*plus devetoricu iz hercegovačke provincije*).

2. Međuprovincijalnost

Međuprovincijalnost se živi više-manje kao i u drugim provincijama naše Konferencije. Redovito sudjelujemo na zasjedanjima UFME. Barem dvaput godišnje imamo susrete provincijala JKPM OFM.

Sa Hercegovačkom franjevačkom provincijom povremeno imamo zajedničke sjednice definitorija.

Svi sudjelujemo u Vijeću franjevačkih zajednica RH i BiH, koje upravo izdaje prvi kompletan prijevod Franjevačkih izvora na hrvatski jezik.

Također i u KVRP BiH, a skupa s njima surađujemo i s BK BiH.

Zajednički organiziramo redovničke dane, susrete FSR-a, Frame, mladih, ministranata itd.

Zajednički smo organizirali i slavljе 800. obljetnice utemeljenja Franjevačkog reda, a i sada slavimo zajednički *Godinu sv. Klare*, te se skupa pripremamo za 800. obljetnicu dolaska sv. Franje na hrvatsko tlo.

U našem Franjevačkom sjemeništu u Visokom trenutno se školju devetorica sjemeništaraca Hercegovačke franjevačke provincije.

Naša braća u Đakovici (na Kosovu) ove godine su uputila trojicu sjemeništaraca Albanaca u Franjevačko sjemenište Albanske franjevačke provincije u Skadru.

Svi novaci naše Konferencije svake godine u travnju zajednički organiziraju hodočašće *Stopama sv. Franje* (u Asiz i okolicu), prave susrete novaka svih provincija Južnoslavenske konferencije i zajednički izdaju list *Novicijat*.

Sve provincije hrvatskog jezičnog područja organiziraju zajedničku jednomjesečnu pripremu za svečane zavjete svoje braće.

3. Koje modalitete evangelizacije prakticirate?

Naša evangelizacija se zasniva prvenstveno na župnom pastoralu.

Braća predaju vjeronauk u župama, te u osnovnim i srednjim školama.

Nude pastoralnu skrb starima i bolesnima po obiteljima i po bolnicama.

Neka braća vrše službu vojnih kapelana.

Po potrebi i dogovoru na raspolaganju su i zatvorenicima, kako u Bosni i Hercegovini, tako i u Hagu.

Neke su naše crkve ujedno i svetišta. Najpoznatija su nam: Svetište sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju; Svetište BDM u Olovu, Svetište sv. Ante na Bistriku (u Sarajevu) i Svetište sv. Ante u Đakovici (na Kosovu).

Važan doprinos evangelizaciji daju i naša braća po hrvatskim katoličkim misijama u Njemačkoj, Austriji i Australiji, a imamo četvoricu misionara i u Africi.

Značajan vid našeg evangelizacijskog djelovanja jest i onaj preko vjerskog tiska: preko revije *Svetlo riječi*, preko župskih pastoralnih listova, te preko raznih knjiga vjerskog sadržaja.

U raznim prigodama organiziramo seminare i akademije za znanstvenike i kulturne djelatnike.

Još ne koristimo dovoljno mogućnosti radija i televizije – iako i tu surađujemo u raznim prigodama.

4. Pastoral zvanja, te početna i trajna formacija

Naša provincija ima svoje vlastito sjemenište (Franjevačko sjemenište i Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom), svoju postulaturu (također u Visokom), svoj novicijat (na Gorici kod Livna) i svoju Franjevačku teologiju (u Sarajevu), afiliranu KBF-u Sveučilišta u Zagrebu. Da bi te institucije uopće mogle postojati i funkcionirati, nužan je trajan pastoral zvanja, koji mi vršimo prvenstveno preko svojih župa, župske kateheze, kateheze po školama, preko ministranata, Frame, FSR-a, te preko mjesečnika *Svetlo riječi*.

Prošle i ove godine u korizmeno i uskrsno vrijeme posjećivali smo župe i organizirali liturgijska slavlja, koja bi predvodio netko iz Uprave provincije ili od odgojitelja u našim odgojnim ustanovama, a svirali bi, pjevali i ujedno se predstavljali i svjedočili o svom zvanju negdje sjemeništarci s postulantima, drugdje novaci ili bogoslovi. Taj je rad već dao neke vidne rezultate, pa će s tim trebati i dalje nastaviti – radi dugoročnijih pozitivnih rezultata.

Organiziraju se razni susreti Frame. Skupa sa Hercegovačkom franjevačkom provincijom organiziramo svake godine krajem listopada *Frama-fest* (jedne godine u Bosni, druge godine u Hercegovini).

Organiziramo i susrete ministranata, kao i duhovne vježbe za ministrante, na čemu se posebno angažirao naš pročelnik Vijeća za pastoral zvanja, fra Mato Topić.

U svrhu trajne formacije organiziramo susrete mlađih svećenika, prije svega *quinquenalaca*, ali i onih do 10-12 godina svećeništva.

Dvaput godišnje smo organizirali susrete gvardijana.

Na patron Provincije – Uzvišenje sv. Križa – redovito imamo *kapitol na rogožinama*, koji smo ove godine proširili na dva dana (13.-14. rujna), radi veće mogućnosti druženja i bratskog komuniciranja.

5. Svjetla i sjene Provincije: izazovi i perspektive za budućnost

Jedna od svjetlijih strana naše Provincije svakako je njezina **brojnost**.

Još uvijek, hvala Bogu, imamo lijep broj svećeničkih i redovničkih zvanja.

Smatramo vrlo važnim to da još uvijek uspijevamo održavati na životu sve naše odgojne ustanove, u svim fazama odgoja: od malog sjemeništa, preko postulature i novicijata, pa sve do filozofsko-teološkog studija i svećeničkog ređenja.

Trenutno imamo i osmoricu naših mlađih svećenika na postdiplomskom studiju, koji se pripremaju za službe profesora i odgojitelja u našim odgojnim ustanovama.

Još uvijek, hvala Bogu, uspijevamo pastoralno zbrinuti ne samo naših 70 župa u BiH, nego i još 28 župa u 16 država u inozemstvu (najviše u Njemačkoj i Hrvatskoj).

Uspijevamo dati svoj doprinos i školovanju naše mладеžи, kako u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, koja je već petu godinu ponovno otvorena i za vanjske đake, i za njih ima vlastiti konvikt, tako i na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, koja je također otvorena i laicima, pa u njoj imamo više studentica i studenata laika, nego onih što se pripremaju za svećenički stalež. Imamo i studentski dom u Sarajevu za preko 110 studenata.

Jedna od svjetlih točaka nam je i HKO *Kruh sv. Ante* (pod vodstvom fra Stjepana Radića), koji preko triju pućkih kuhinja godinama uspješno pomaže oko 1.000 siromaha, bez obzira koje su vjere i nacije. Brine se i za bolesne i traumatizirane, kao i za djecu s posebnim potrebama – osobito preko *Zlatnog cekina* u Slavonskom Brodu, koji vodi naš fra Ilija Jerković. KSA ima i kuću za rehabilitaciju ovisnika (na Plehanu).

Uza sve to ni kod nas nije sve idilično.

Tijekom i nakon rata iz Bosne se iselila gotovo polovina vjernika katolika. Hrvati i dalje sele, prije svega zbog nezaposlenosti i besperspektivnosti.

Time automatski kod nas značajno opada i broj svećeničkih i redovničkih zvanja, a župe – makar i premalene – i dalje valja popunjavati i služiti ih, kao i one velike.

Velikim smanjenjem broja vjernika u velikoj mjeri su smanjeni i prihodi Provincije, a izdaci nisu ništa manji. Naprotiv, zbog potrebe izgradnje porušenih i obnove oštećenih crkvenih objekata, oni su bili i mnogo veći nego prije.

Ulaskom Republike Hrvatske u Evropsku Uniju (2013.), položaj Hrvata u Bosni i Hercegovini, a time i stanje u našoj Provinciji, bit će još gore – jer će svi oni koji to mogu, koji imaju hrvatsko državljanstvo, ići ili u Hrvatsku, ili drugdje u Europu, a Bosna će ostajati sve praznija i sve siromašnija.

Do vrlo neizvjesnog i sigurno vrlo dalekog datuma ulaska BiH u Europu, Katolička Crkva i naše dvije franjevačke provincije u BiH doživjet će još veću, možda čak i nepopravljivu štetu. To nam je velik izazov za budućnost, s kojim se nužno moramo suočiti i koji će za nas imati posljedice slične posljedicama rata.

Ali, s vjerom u Boga, s pouzdanjem u njegovu providnost i uz požrtvovan rad na njivi Gospodnjoj, nadamo se ipak nakon duge tamne noći izići na svjetlo novog dana, sretnijeg od proteklih godina i stoljeća, koje smo ipak s Božjom pomoću preživjeli. U Bogu je naša nada. Na njegovoj vjernosti i ljubavi temeljimo svoj optimizam.

Fra Lovro Gavran, provincijal

HOMILIJA MNP. OCA PROVINCIJALA FRA LOVRE GAVRANA PRIGODOM SLAVLJA DANI FRA MATIJE DIVKOVIĆ *Jelaške, 23. srpnja 2011.*

Dragi naši Jelaščani, zemljaci fra Matije Divkovića,
dragi gosti, njegovi poštovatelji!

Okupili smo se ovdje na čast i slavu Božju i na spomen najznamenitijeg Jelaščanina, fra Matije Divkovića, prigodom 400. obljetnice tiskanja njegova *Nauka krstjanskog*, prve knjige u BiH, tiskane na narodnom jeziku i to vlastitim pismom, bosančicom. O raznim aspektima vrednovanja fra Matijina *Nauka krstjanskog* (kulturnom, političkom, književnom, jezičnom, rodoljubnom itd.) – govoreno je dosta danas prije podne. Stoga bih se ja zadržao isključivo na vjerskoj poruci *Nauka krstjanskog*.

Koji je to nauk, koja je poruka fra Matije Divkovića u njegovu *Naku krstjanskom?* – **To je dakako nauk Isusa Krista, nauk o Kraljevstvu Božjem**, ili kako voli reći sv. Matej apostol i evanđelist: nauk o Kraljevstvu nebeskom. Svima nam je jasno da je Bog vječni i svemoćni Sveti vladar. Njegovo Kraljevstvo obuhvaća i nebo i zemlju i čitav svemir; i prošlost, i sadašnjost i budućnost – čitavu vječnost.

Ta nam je ideja donekle jasna, ali kako to Kraljevstvo Božje izgleda, to nam ni izdaleka nije jasno. O tome nemamo pojma. Zato nam Krist to tumači pomoću slike koje su svakom čovjeku razumljive.

Već tri nedjelje uzastopno slušamo Isusove usporedbe o Kraljevstvu Božjem. Jer **glavna Isusova misija na zemlji bila je: navijestiti ljudima Kraljevstvo Božje**, tako da mu oni mogu povjerovati i sami poželjeti biti dionici toga Kraljevstva. Jer, iako je Bog svemoćan, on svoje Kraljevstvo ne širi silom. On poziva sve ljude u svoje Kraljevstvo, ali poštuje svačiju slobodu. Bog je čovjeku dao toliku slobodu, da se on može oduprijeti čak i volji svoga Stvoritelja. Može ga čak i zanijekati. Samo ako čovjek povjeruje Bogu i ako ga uzljubi, ako ga zavoli, može biti dionik Božjeg Kraljevstva. A **ni vjere ni ljubavi nema bez slobode**. Nikome ne možemo na silu vjerovati i nikoga ne možemo na silu ljubiti. Zato Krist divnim usporedbama poučava ljude o Božjem Kraljevstvu, kako bi oni sami poželjeli biti građani toga Kraljevstva.

Prije dva tjedna Isus nam je u Evandelju govorio o Kraljevstvu Božjem kao **sjemenu**. Bog upućuje ljudima svoju riječ, koja je sjeme Kraljevstva nebeskoga. Mnogo zrnja toga sjemena propadne, jer neko padne kraj puta, pa ga ljudi pogaze, neko ptice pojedu, neko padne u trnje, pa ga trnje uguši, neko padne na kamenito tlo, pa se osuši. Ali ono koje padne na dobru i plodnu zemlju – ono daje tako obilan plod, da se slobodno može zanemariti ono što je izgubljeno. Dakle: **Božja riječ neće ostati bez ploda**. Ona će donijeti obilan rod. Kraljevstvo se Božje sigurno ostvaruje i doći će do svoje punine, a hoćemo li i mi biti njegovi dionici – to ovisi samo o nama: jesmo li plodno ili loše, škrto tlo.

Prošle nedjelje Isus nam je usporedio Božje Kraljevstvo s dobrim i lošim sjemenom: **sa pšenicom i s kukoljem**. U svijetu postoji i dobro i zlo. **Bog tolerira zlo sve dok ne dozrije dobro sjeme**. Prigodom žetve on će odvojiti kukolj od pšenice i spaliti ga, a pšenicu će unijeti u svoje žitnice, tj. u svoje Kraljevstvo. Na kojoj ćemo se strani naći mi, ovisi jedino o nama – ali Kraljevstvo će se Božje sigurno ostvariti, htjeli mi to ili ne htjeli, jer Bog je istinit, vjeran i svemoćan.

Danas opet Isus nastavlja govoriti o Kraljevstvu Božjem kao o **skrivenom blagu** i kao o **dragocjenom biseru**, za koje se isplati uložiti sve što čovjek ima, ali on Kraljevstvo Božje uspoređuje i sa **ribarskom mrežom**, koja zahvaća sve vrste riba: i dobre i loše – ali će ribari kad izvuku mrežu na obalu izbaciti loše ribe, a samo one dobre će uzeti za se i svoju obitelj. **Ne znači da je Kraljevstvo Božje loše ili neefikasno zato što nas u njemu ima svakavih**. Doći će vrijeme kad će Bog razdvojiti dobre i zle i svakome dodijeliti onakvu plaću (bilo nagradu, bilo kaznu) kakvu je sam dotični zasluzio.

Zato Isus jednu svoju pouku zaključuje riječima: **Tražite najprije (Božje) Kraljevstvo i pravednost njegovu, a sve će vam se ostalo dodati** (Mt 6, 33).

To je taj nauk kršćanski, to je ono sjeme Božje riječi, što ga je fra Matija Divković sijao Bosnom, Dalmacijom, Slavonijom i svim onim krajevima dokle su dopirala njegova djela, kao što je *Nauk krstjanski, Sto čudesa, Beside svrhu evanđelja* i dr. I, kao što reče Isus, **to sjeme Božje riječi nije sijano uzalud**. Kršćanska vjera u našem narodu je sačuvana. Kršćanske evanđeoske vrednote su se ukorijenile u dušu našega čovjeka. Sačuvana je i produbljena i naša kultura, standardiziran jezik, proširena pismenost. Sve su to elementi Kraljevstva Božjega i Božje vladavine u našem narodu, u našoj Crkvi, među nama.

Danas kad s ponosom spominjemo fra Matiju Divkovića i njegovo djelo, **upitajmo se**: koliko je od *Nauka krstjanskog*, od kršćanske kulture, od kršćanske vjere i od kršćanskih vrednota sačuvano u našim dušama i u našim životima? Je li to dragocjeno sjeme Božje riječi u naše duše posijano uzalud, ili već donosi plodove?

Sigurno je da svako naše srce i svaka naša duša nisu jednako plodno tlo za sjeme Božje riječi, ali je sigurno i to da Božja riječ u naša srca nije posijana uzalud. Jer ako imamo vjere barem toliko koliko je ono sićušnō gorušičino zrno – i ta će vjera rasti, sazreti i donijeti plod Kraljevstva Božjega, ako ne stostruko, onda barem šezdesetostruko ili tridesetostruko.

Ne daj Bože samo da sjeme Božje riječi u nama bude potpuno uništeno ili ugušeno! Ali i tada postoji lijek, koji Isus nudi svakome svojim pozivom: ***Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte Evandelju!*** (Mk 1, 15). Ali ako ne bismo imali vjere, te ako bi nam izostalo i obraćenje, onda bismo se uzalud ponosili fra Matijom Divkovićem. Ne bismo mu bili na čast ni na radost, jer bi njegov trud za nas bio uzaludan.

U nadi da to nije tako, da smo svi mi ovdje okupljeni barem mali biseri vjere u kruni fra Matijine slave, **čestitam vam 400. obljetnicu Nauka krstjanskog** – sa željom da i mnogi budući naraštaji slave našeg velikana i da njegovo djelo urodi još obilnjim plodovima danas u slobodi, nego što je moglo uroditи tijekom stoljeća turskog zuluma – a znamo da je i tada bilo i te kako plodonosno.

Neka svevišnji Gospodin nagradi našega fra Matiju vječnom nagradom u svom nebeskom Kraljevstvu, a i nas neka dovede u svoje vrijeme u njegovu slavu, jer ga odavde ne možemo drugačije počastiti, nego reći mu: *Hvala!*, te čitati, usvajati, prakticirati i širiti dragocjenu poruku njegova *Nauka krstjanskog*. Neka sve naše misli, riječi i djela budu na čast i slavu Trojedinoga Boga: Oca, Sina i Duha Svetoga, kojega je naviještao i za kojega je živio naš slavni zemljak kojim se ponosimo, fra Matija Divković. Nek mu je čast i slava uvijeke! Amen!

ODGOVOR TEOLOGIJE NA DANAŠNJU KRIZU VJERE

Govor dekana Teologije fra Mile Babića na otvaranju nove ak. god. 2011/12.

Danas se u cijelome svijetu, a osobito u zapadnom svijetu, govori o krizi Katoličke crkve, ne samo Crkve nego i o krizi kršćanske vjere i o krizi vjere općenito. No, nas zanima kriza Katoličke crkve i kriza kršćanske vjere. Kao primjer krize navest ēu Katoličku crkvu u Njemačkoj, koja je, po mom sudu, značajna Crkva, a možda najznačajnija Crkva u Zapadnoj Europi. Prošle godine 2010. je iz Katoličke crkve u Njemačkoj istupilo 180.000 katolika. Kriza se odnosi i na katolike i na protestante, jednostavno na sve kršćane. Od 1990. pa do 2009. Katoličku crkvu u Njemačkoj je napustilo 2.595.433 katolika, a evangeličku Crkvu je od 1900. pa do 2008. napustilo preko 3,8 milijuna vjernika. S druge strane treba imati na umu da u Latinskoj Americi živi danas polovica katolika cijelog svijeta. Nekada je u Brazilu broj katolika bio preko 90%, a sada taj broj katolika stalno pada.

Najgori mogući odgovor na tu krizu jest zatvaranje očiju pred tom krizom. Danas se mnogi kršćani, a posebno odgovorni ljudi u Crkvi, ponašaju kao da ta kriza na postoji. Prorok Izaija govori kako su oni koji imaju najodgovornije službe slijepi: „Svi su mu stražari slijepi, i ništa ne shvaćaju. Svi su oni psi nijemi, ne mogu lajati. Sanjaju i drijemaju, najmilije im spavati. Psi su to proždrljivi, nezasitni; pastiri su to bez razbora: svaki putem svojim okreće, svatko za dobitkom svojim“ (Iz 56,10-11).

Glasoviti njemački profesor religijske pedagogike Hubertus Halbfas u svojoj knjizi *Glaubensverlust* (Gubitak vjere) piše kako se crkveno osoblje, teolozi, župnici i vjeroučitelji ponašaju kao da krize nema. Desetljećima je Hubertus Halbfas davao nove impulse religijskoj pedagogici i on danas tvrdi da se svijest krize, što znači da se oni ljudi koji su svjesni krize kršćanske vjere koncentriraju uglavnom na strukturalne probleme Katoličke crkve, uglavnom se, dakle, koncentriraju na rimski sustav koji vlada u Katoličkoj crkvi. Tako su se prominentni njemački CDU-političari obratili molbom njemačkim biskupima da se zbog manjka svećenika dopusti ređenje provjerenih i oženjenih muškaraca. Ti provjereni i oženjeni muževi se nazivaju na latinskom viri probati.

Iz toga slijedi – kako je rekao predsjednik Bundestaga Lammert – da katolički laici preuzimaju stvari u svoje ruke, kada to neće ili ne smiju klerici. U svezi s tim treba podsjetiti da se grupa od devet teologa već 9. veljače 1970. obratila njemačkim biskupima s molbom da se preispita zakon o celibatu, jer jednostavno teološki nije ispravno da se nešto ne smije preispitivati u novim povijesnim i društvenim situacijama. U potpisnike toga Memoranduma o ispitivanju zakona o celibatu spadali su Joseph Ratzinger i Walter Kasper i Karl Lehmann. Oni su željeli da njemački biskupi tu želju devet teologa izlože tadašnjem papi. Ratzingera i njegove kolege u tom Memorandumu je zanimala i kvaliteta svećeničkog podmlatka, jer dosadašnji zakon o celibatu smanjuje broj nadarenih kandidata za svećeničku službu.

Ove 2011. godine su teolozi njemačkog govornog područja u Memorandumu slobode ustavili da kršćanska služba mora služiti životu kršćanske zajednice. Crkvi su potrebni oženjeni svećenici i žene u službi. Pored prominentnih laika i spomenutih memoranduma javili su se autori, s knjigama. Među njima se ističe svjetski poznati švicarski teolog Hans Küng sa svojom knjigom: „Ist die Kirche noch zu retten?“ „Može li se Crkva još spasiti?“ Küngova je knjiga odlična, ali ona se koncentrira, kao i knjige ostalih autora, na rimski sustav. Oni ne uzimaju u obzir da se radi o fundamentalnoj krizi koja je dublja od svih nedostataka i zloupotreba u katolicizmu. Ta fundamentalna kriza vjere pogoda ne samo Katoličku crkvu nego i sve reformatorske crkve i zajednice. U kršćanskim konfesijama crkve postaju prazne i postaju suvišne, koriste se za druge svrhe ili čak prodaju. Povećava se izlazak iz Crkava, i pri tom broj evangeličkih kršćana koji su napustili svoje Crkve nadilazi broj katolika koji su napustili Katoličku crkvu. Iz toga proizlazi da je kriza dublja nego li što to kritičari Katoličke crkve prepostavljaju.

Na tu duboku krizu teologija može odgovoriti ako se vrati svojoj izvornoj zadaći. Prva zadaća teologije se sastoji u tome da ona bude biblijski utemeljena, jasnije rečeno, da za nju bude mjerodavno Isusovo evanelje, tj. Isus Krist. Teologija se može nazvati kršćanskom ako je za nju mjerodavan kriterij Isus Krist. Teologija ima svoj kršćanski identitet ako se temelji na Isusu Kristu. Kako teologija može potvrditi svoj kršćanski identitet? Danas smo se udaljili, otuđili od Isusa Krista. To je naše temeljno otuđenje. Zapali smo u idolatriju, u to da obožavamo svoju teologiju, svoju liturgiju, svoju koncepciju, svoju kristologiju, svoje razumijevanje Isusa Krista. Veliki teolog Johann Baptist Metz ponavlja u svojoj najnovijoj knjizi *Mystik der offenen Augen* (Mistika otvorenih očiju) sljedeće: Vjeruješ li ti u svoje razumijevanje Boga ili u Boga? Ako imamo živu relaciju sa živim Isusom Kristom, onda ćemo svaki dan dovoditi u pitanje svoje razumijevanje Isusa Krista i crkveno razumijevanje Isusa Krista, dovoditi u pitanje svoj govor o Isus Kristu. Nikada istina našeg nauka o vjeri ne može biti identična s istinom Isusova evandelja. Isus je riječima i djelima ostvarivao Božje kraljevstvo na ovoj zemlji, tako što je u svoje zajedništvo za stolom, za objedom uključivao sve ljude: i muškarce i žene, i siromašne i bogate, i robove i slobodne, farizeje, grešnike i carinike. Njegovo ponašanje je šokiralo njegove suvremenike. Nazvali su ga izjelicom i pijanicom, prijateljem grešnika i carinika. Kada bi se danas Isus pojавio i počeo se ponašati kako se tada ponašao, siguran sam da bismo ga mi kršćani odbacili. To pokazuje koliko smo se udaljili od Isusa Krista. To je temeljna kriza kršćanskog identiteta. Ne možemo tako otuđeni od Isusa biti više sol svijeta, grad na gori i svjetlo svijeta. Vraćanje svom izvoru Isusu Kristu temelj je naše obnove.

Druga zadaća teologije se sastoji u tome da bude suvremena, da odgovara na pitanja svoga vremena, da bude relevantna za svoje vrijeme. Bježati od pitanja svoga vremena znači bježati od života. Bježati od života, bježanje od života vodi u propast. Isto tako bježanje od Isusa Krista koji je cijelo čovječanstvo htio pretvoriti u bratsku i sestarsku zajednicu vodi u propast. Otvoriti se Isusu Kristu, koji je nebo, nebesko kraljevstvo uspostavlja na ovoj zemlji, i otvoriti se današnjem životu vodi nas i cijelo čovječanstvo u puni život.

MARIJA SLUŽBENICA GOSPODНJA

Upravo je iz tiska izašla nova vrijedna knjiga *prof. dr. fra Luke Markesića Marija službenica Gospodnja* u izdanju Franjevačke teologije Sarajevo. Knjigu, koju toplo preporučujemo, možete nabaviti na sljedećoj adresi: Franjevačka teologija, Aleja Bosne Srebrenе 111, BiH-71000 Sarajevo. Za detaljnije informacije pozovite 033 453 266, Franjevački samostan Bistrik 033 236 107 ili direktno pište autoru na e-mail: markesicluka@gmail.com. Cijena je 15 KM. *Razmišljanje suvremene Crkve o otajstvu Krista, i o svojoj vlastitoj naravi, navela ju je da – na korijenu prvoga (Krista) i kao krunu druge (Crkve) – nadje isti lik žene: Djevicu Mariju, Majku Krista i Majku Crkve (Pavao VI, Marijanski kult).*

Uvod

Naučavanje o Mariji ili mariologija u općoj teologiji ima svoj posebni predmet i metodu, kao i druga teološka pitanja u Sv. pismu, tradiciji i crkvenom učiteljstvu. Što se tiče Sv. pisma, poznata su dva oprečna stajališta: Prvo, koje gleda maksimalistički na prisutnost Marije u povijesti spasenja, kako o njoj svjedoči Stari i Novi zavjet. Drugo, minimalističko, koje Marijinu ulogu u toj povijesti smatra sporednom i manje važnom. Međutim, istina o Mariji je nerazdvojni dio Božje objave, vjere Crkve i njezinog tumačenja u teologiji sve do danas. Naime, istina i uloga Marije, povezano s Isusom Kristom, nenadomjestiva je u kršćanskom naučavanju i pobožnosti. U ranom razdoblju Crkve se o Mariji govorilo u drugim teološkim predmetima kao što je naučavanje o Bogu, Isusu Kristu, Crkvi i čovjeku, u sadašnjem i budućem životu.

Od srednjeg vijeka se pak počinje razvijati samostalni traktat o Mariji, koji postiže svoj vrhunac polovicom 20. stoljeća. To se vidi također po brojnim knjigama, časopisima, kongresima i pobožnostima posvećenim Mariji. Neki teolozi su gledali u tome nepravilnosti i znak krize prave vjere u Boga, a drugi su u tome vidjeli upravo buđenje i čuvanje vjere u Boga po Mariji. Zato su jedni smatrali, poput protestantskih teologa, da o Mariji treba manje govoriti ili čak šutjeti o njoj, dok su drugi smatrali da nikad nije dosta govoriti o Mariji i štovati je u raznim pobožnostima. Prigovaralo se posebno zbog pretjeranog poticanja čuvstvene pobožnosti u štovanju Marije, koja graniči s parapsihološkim oblicima i pojавama raznih vidova viđenja i ukazanja Marije. Drugi su, opet, u tome vidjeli pozitivne poticaje razvoja religioznog čuvstva u vjeri, kojoj prijeti opasnost zanemarivanja osjećajnosti i čuvstava i od pretjeranog teoretskog i supernaturalističkog prihvatanja vjere u Boga. U tom smislu se ovdje prikazuje Marija kao pravo ljudsko lice vjernika i oličenje prave pobožnosti, koja odgovara Bogu na milosni pozdrav njegova anđela Gabrijela: Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi twojoi (Lk 1, 38). Tako se po Mariji utjelovio Bog u Isusu Kristu kao Bog s čovjekom i za čovjeka u povijesti svijeta. Drugi vatikanski sabor upravo tako prikazuje Mariju u dogmatskoj konstituciji *Svetlo naroda* (Lumen gentium) kao i papa Pavao VI. nakon toga u svojoj enciklici *Marijanski kult* (Marialis cultus). Štovanje Marije bilo je i ostaje posebno obilježje Franjevačkog reda u cjelini i ono se jednakom njeguje u povijesti bosansko-hercegovačkih franjevaca/njevki od početka njihove prisutnosti na južnoslavenskom području. Zato sam u ovom prikazu donio i svjedočanstvo o istini i štovanju Marije kod franjevačkih pisaca fra Matije Divkovića, fra Stipana Margitića i fra Filipa Lastrića.

Epilog

U Sv. pismu, tradiciji i učiteljstvu Crkve isповijeda se, naviješta i razvija istina o Mariji kao Majci Gospodina Isusa Krista, njezinom djevičanstvu, posredništvu, stvorenoj bezgrešnim začećem i na kraju života uznesenoj tijelom i dušom na nebo, u slavu Božju. Štoviše, učiteljstvo Katoličke crkve ove istine javno ističe i svečano proglašava dogmama, tj. posebno važnima u čuvanju i navješćivanju kršćanske vjere o Bogu i čovjeku.

Drugi vatikanski sabor iznosi nauk o Mariji u dogmatskoj konstituciji o Crkvi *Svetlo naroda* pod naslovom - Blažena djevica Marija Bogorodica u misteriju Krista i Crkve. Ovako počinje: „Sveti sabor, izlažući nauku o Crkvi, u kojoj božanski Otkupitelj izvodi spasenje, namjerava pažljivo osvijetliti i ulogu Blažene Djevice u misteriju Utjelovljene Riječi i Mističnog Tijela, i dužnosti otkupljenih ljudi prema Bogorodici, majci Kristovoj i majci ljudi, osobito vjernika.”

Sabor izlaže svoj nauk također tim redom: Prvo iznosi Marijinu povezanost Isusom Kristom, odnosno „ulogu Blažene Djevice Marije u ekonomiji spasenja”, gdje prikazuje kako je ona bila proročki označena u obećanju, danom već u SZ prvim roditeljima (Post 3, 15), te kao Djevica koja će začeti i roditi Sina, kojemu će biti ime Emanuel (usp. Iz 7, 14; Mih 5, 2-3; Mt 1, 22-23). Potom prikazuje Mariju kao Isusovu Majku od andelova naviještanja i Isusova djevičanskog začeća, preko djetinjstva i javnoga života sve do Isusove smrti, uskrsnuća i uzašašća na nebo, te primanja Duha Svetoga zajedno s apostolima, drugim ženama i učenicima. Na kraju govori o Marijinoj smrti i proslavi u nebu, kada je „s dušom i tijelom bila uznesena u nebesku slavu, i od Gospodina bila uzvišena kao kraljica svih stvari”.

U prikazu odnosa Marije i Crkve iznosi se najprije uloga Marije kao Majke Božje u Kristovom posredništvu između Boga i ljudi (usp. 1 Tim 2, 5-6), te u tom smislu o njezinom posredništvu, čime je „postala majkom nama u redu milosti”, koje „materinska uloga prema ljudima nikako ne potamnjuje i ne umanjuje to Kristovo jedino posredništvo, nego pokazuje njegovu snagu.” Na taj način je Sabor u obliku redovnog učiteljstva potvrđio nauk o Marijinom posredništvu bez proglašavanja to dogmom, kako su neki biskupi i teolozi tražili.

Sabor zatim govori o Mariji Djevici i Majci kao modelu Crkve, koja je također po uzoru na Mariju - djevica i majka: „Bogorodica je tip Crkve, kako je učio već sv. Ambrozije, tj. u redu vjere, ljubavi i savršenog sjedinjenja s Kristom”. U tom smislu je neki teolozi nazivaju „eshatonskom ikonom”, tj. onom koja je postigla konačni cilj savršenog spasenja i proslave u nebu i kao takva „svijetli putujućem Božjem Narodu kao znak pouzdane nade i utjehe”.

Sabor također potvrđuje „posebno štovanje Marije, koja je po Božjoj milosti uzvišena poslije Sina iznad svih anđela i ljudi, kao presvetu Majku Božju, koja je imala dio u Kristovim misterijima”. Ali, istodobno razlikuje to od onog štovanja koje se iskazuje jedino Bogu, te opominje da se treba „brižljivo čuvati i od svakog krivog pretjerivanja i od prevelike umne skučenosti”. Time se želi uskladiti štovanje Marije s biblijskom istinom o njoj unutar Katoličke Crkve, a ujedno potaknuti u ekumenskom duhu njezino opravданo štovanje kod drugih kršćana - pravoslavnih i protestanata - kojima je ona zajednička Majka Božja i Majka Crkve.

Istina i štovanje Marije nalazi se isto tako u tradiciji i učiteljstvu Crkve od početka kršćanstva kao što se vidi iz sljedećih činjenica.

(FIA)

EVOLUCIJSKA SLIKA SVIJETA I KRŠĆANSTVO

U nakladi Sv. Antuna, izašla je nova vrijedna knjiga dr. fra Luke Markovića **Evolucijska slika svijeta i kršćanstvo** - Kozmologija i antropologija u svjetlu prirodoznanstvenih, filozofskih i teoloških razmišljanja.

Mnogi prirodoznanstvenici, posebno fizičari i astrofizičari, kreću se u prostoru između religijskoga i materijalističkoga shvaćanja, uviđajući i nevjerojatnu harmoničnost u razvoju svijeta i svemira koja upućuje na racionalnu i kreativnu stvaralačku snagu. Novija teologija, više se bavi pokušajima oblikovanja slike svijeta i pojma Boga kakvi bi bili prihvatljivi i današnjem čovjeku, a što nije u sukobu s Biblijom ako se ona ne shvaća kao prirodoznanstvena knjiga.

Da usklađivanje slike svijeta s današnjim znanstvenim spoznajama nije samo stvar teologa nego i Crkve u cjelini, pokazuje otvorenost prethodnog i sadašnjeg pape za dijalog sa znanošću. To je sučeljavanje s nepobitnim činjenicama bez kojih se ne može graditi ozbiljan dijalog.

Ova knjiga želi upozoriti upravo na to da katolička filozofija i teologija ne izbjegavaju sučeljavanje sa znanstvenim poimanjima svijeta, ali i na to da ne prihvataju scijentističku ideologiju, koja se proglašava zamjenom za religiju. Kako bi jasnije to došlo do izražaja, u knjizi je napravljen i povjesni pregled kozmologije i antropologije sa svrhom da se upozori na to da je čovjek oduvijek bio zainteresiran za shvaćanje sebe, svijeta i one Snage koja je pokrenula čitav stvaralački proces.

Nakladnik: Naklada sv. Antuna

Godina izdanja: 2011.

Jezik: Hrvatski

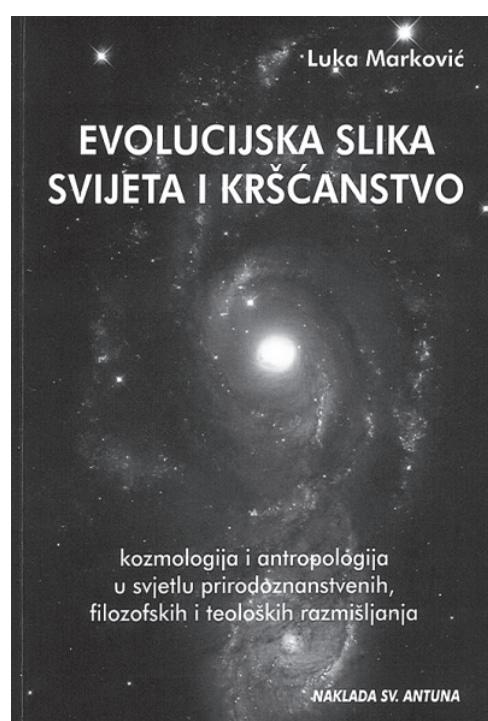
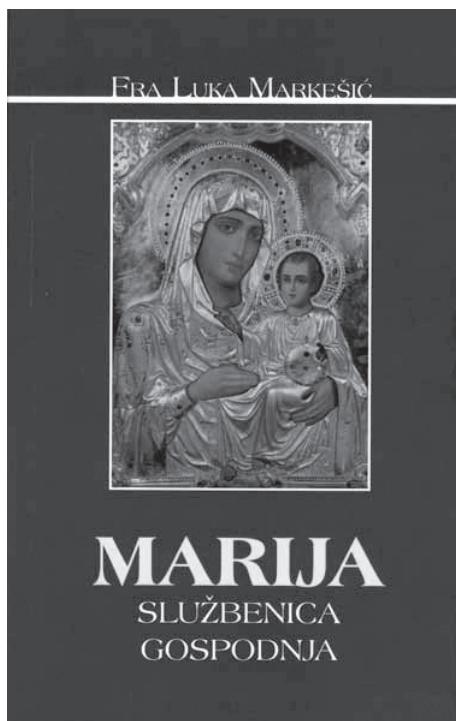
Broj stranica: 295

Uvez: Meki

ISBN: 978-953-7448-46-2

Dimenzije: 20,5 x 14,0 cm

Verbum.hr

IZ PROVINCije

Otvorenje web stranice KVRPP BiH

PREDSTAVLJENA KNJIGA LJEKARUŠA FRA JURE MARČINKOVIĆA

Zagreb - U Zagrebu je u večernjim satima 6. srpnja u *Profil Megastoreu*, Bogovićeva 7, predstavljena *Ljekaruša fra Jure Marčinkovića* u izdanju nakladničke kuće *Profil*. Osim autora, govorili su fra Marijan Karaula, vikar Provincije Bosne Srebrenе, dr. Biserka Štambuk, fizijatrica, prof. dr. Slaven Letica, sociolog, i urednica knjige Sandra Pocrnić Mlakar. Predstavljanje je uveličao zbor *Medveščak* pod ravnateljem maestre Nevenke Ilić.

Ljekaruša je označena kao knjiga trajne vrijednosti sa 1.168 stoljetnom primjenom provjerenih i u narodnoj predaji sačuvanih recepata s više kontinenata. U njoj se na 512 stranica, u 14 cjelina, daje pučki prikaz 136 bolesti i stanja sa savjetima za ozdravljenje uz pomoć biljnih pripravaka, pravilne prehrane, svakodnevnog kretanja i molitve. Namijenjena je i zdravstvenom prosvjećivanju, jer joj je cilj ne samo pomoći liječenje oboljelih nego i očuvati i unaprijediti zdravlje zdravih ljudi.

Autor ističe da njegova *ljekaruša* ne želi i ne može nadomjesiti liječnika niti poljuljati povjerenje u njega, nego želi dopuniti liječničku terapiju iskušanim receptima i povećati bolesnikove izglede za ozdravljenje. U proslovu je tekst sv. Bazilija o liječenju, ljekovitim biljkama i liječništvu gdje svetac oskudicu naziva majkom zdravlja. A u kazalu, uz imena bolesti, poremećaja i pripravaka, latinska su imena

Fra Juro Marčinković (1942.) franjevac Bosne Srebrenе i hrvatski misionar u Victoriji na otoku Vancouver u Kanadi diplomirani je teolog i magistar pravnih znanosti. Napisao je dvije knjige na njemačkom jeziku. Hrvatskoj javnosti poznat je kao autor *Božje biljne ljekarne* u izdanju Školske knjige, Zagreb, 2001.

Stipo Marčinković

136. GODIŠNJICA SMRTI FRA LOVRE KARAULE

Žirović – Livno, 17. srpnja 2011. - Na svečanoj misi u Žiroviću (župa Ljubunčić) okupio se veliki broj vjernika povodom obilježavanja 136. godišnjice smrti fra Lovre Karaule.

Misa je slavljenja kod spomenika koji je podignut na mjestu fra Lovrinog stradanja. Fra Lovru su 1875. godine ubili Turci jer im je bio velika smetnja u provođenju njihove samovolje. Naime, fra Lovro je štitio katolički narod, brinuo se za bolesnike, otvarao škole pa je zbog toga Turcima bio trn u oku. Najvjerniji dokaz njegove žrtve i truda je njegov odlazak u Carigrad gdje je od sultana uspio izmoliti dozvolu za gradnju goričkog samostana.

Svečanu misu, koju je još svečanijom učinio ljubunski župni zbor, predvodio je fra Božo Sučić, gvardijan samostana na otoku Školjiću kod Zadra. Uz fra Božu je koncelebriralo više svećenika među kojima su bili: zamjenik provincijala Bosne Srebrenе fra Marijan Karaula, gorički gvardijan fra Andelko Barun i član samostanske zajednice fra Stipe Knežević, livanjski župnik fra Marko Jukić i ljubunski župni vikar fra Zvonko Zečević te župnik fra Ivan Lovrić, koji je i domaćin obilježavanja godišnjice. Nakon mise nas je na ručku lijepo ugostio župnik fra Ivan koji je prisutnima zahvalio na dolasku i pomoći.

Fra Mario Dadić

DJEČJE LJETO ZA PAMĆENJE

Kiseljak - Svi oni koji su se proteklih dana, točnije od 11. do 17. srpnja, našli u blizini župne crkve u Kiseljaku, zasigurno su čuli graju, viku, smijeh, pjesmu te ostale karakteristike i pokazatelje radosti, veselja i rada. Naime, u dvorištu naše crkve u tom se razdoblju odvijalo *Dječje ljeto'*, kamp za djecu od prvog do osmog razreda osnovne škole. Kamp su organizirali animatori FRAME Kiseljak, te framaši uz pomoć, naravno, našeg župnog ureda Kiseljak i naših svećenika koji su cijelo vrijeme bili s nama i pomagali nam. Iako su animatori bili pomalo sumnjičavi oko broja djece koja će sudjelovati u kampu (unatoč prijavnicama koje su već unaprijed popunjene), broj djece bio je i više nego zadovoljavajući, moglo bi se čak reći i iznenadujući.

Animatori su na programu kampa naporno radili već nekoliko proteklih mjeseci i mora se priznati da im je u određenim trenucima bilo i teško, osobito zato jer je ovo prvi projekt ove vrste na našoj župi.

Prva tri dana kamp je bio namijenjen za mališane od prvog do četvrtog razreda a sljedeća tri za one od petog do osmog, dok je sedmi dan (nedjelja) predviđen za međusobno druženje ovih dvaju skupina, njihovih roditelja, framaša i svih ostalih zainteresiranih župljana.

Jedno veliko hvala kapelanu fra Mariju, župniku fra Vinku, animatorima i naravno našim framašima koji su u svakom trenutku bili spremni pomoći.

Fra Mario Jurić i Valentina Gluvić

PROSLAVLJEN PATRON U KISELJAKU

Kiseljak, 20. srpnja 2011. - U župi sv. Ilijе proroka u Kiseljaku danas je proslavljen patron. Uz velik broj okupljenih vjernika, preko dvije tisuće, misu su slavili i svećenici, njih petnaest, uglavnom iz Kiseljaku susjednih župa. Predvoditelj misnog slavlja i propovjednik bio je fra Pero Karajica, župnik na Dobrinji u Sarajevu. Župu Dobrinja i Kiseljak povezuje kumstvo, tako da su pod ovom svetom misom prikupljeni novčani prilozi za gradnju crkve na Dobrinji. Misu su svojim pjevanjem uljepšali članovi velikoga župnog zbora iz Kiseljaka.

U svojoj je propovijedi fra Pero istaknuo: „Svi mi imamo razloga slaviti; sveti Ilija nije samo zaštitnik ove župe, nego je i nebeski zaštitnik cijele Bosne i Hercegovine! Nema zemlje kojoj njezin zaštitnik tako odgovara kao što je Bosna – vele da je i sam papa određujući sv. Iliju za njezina zaštitnika rekao: kakva zemlja, takav i zaštitnik.“ Govoreći tako o važnosti prihvaćanja onoga što jesmo, napomenuo je da svaki bh. Hrvat, bez obzira gdje se on nalazio, treba biti ponosan na svoje podrijetlo.

„Ako sami sebe ne prihvaćamo, neće nas ni drugi prihvaćati. Treba, dakle, opravdati izreku *Bosna ponosna*. Zato je se ne treba sramiti! Naprotiv, budući da je tebe ova zemlja obilježila, potrudi se da i ti nju obilježiš – učini je boljom i ljepšom!“ Također je naglasio da danas treba što više svetih Ilija da grme i da se bore protiv nepravde u svijetu ali također da i šire ljubav među ljudima.

Na koncu misnog slavlja župnik župe Kiseljak fra Vinko Ćuro zahvalio je svim prisutnima – od braće misnika, preko okupljenih vjernika, sve do predstavnika lokalne vlasti, jer se danas obilježava i Dan općine Kiseljak. Još jednom je zahvalio svima koji su pomogli da proslava zaštitnika kiseljačke župe prođe u najboljem redu. Poslije svete mise na platou ispred župne crkve okupljeni su mogli zaigrati kolo, bez kojega još uvijek ne može završiti proslava župnoga patrona.

Fra Mario Jurić

PROSLAVA SV. ILIJE U DOKNJU

Dokanj (Tuzla) - U filijalnoj crkvi sv. Ilike proroka u Doknju, župa Breške, svečano smo proslavili blagdan našeg zaštitnika 20. srpnja 2011. Uz domaćeg župnika i dekana tuzlanskog dekanata fra Franju Martinovića, gvardijana fra Zdravka Andića, tajnika Provincije fra Janka Ćuru i još trojice misnika, sv. misu u 11 sati predvodio je provincial Bosne Srebrenе fra Lovro Gavran. Pod misom je o. provincial blagoslovio oltarnu sliku sv. Ilike proroka. Radi se o umjetničkom djelu, ulje na platnu, akademskog slikara Mladena Ivešića, u veličini 500x800. Ovo vrijedno djelo postavljeno je u crkvu u siječnju ove godine. Slika je dar ovoj crkvi od umjetnika Ivešića.

Provincial je u propovijedi govorio o sv. Iliji i njegovu vremenu uspoređujući ga sa ovim vremenom u kojem mi živimo. „Slično je vrijeme u kojem je živio sv. Ilija i ovo naše. Bezboštvo i veliko bezvjerje je bilo tada, a i danas je prisutno u svijetu.

U Ilijino vrijeme kod njegova naroda širio se poganski kult. A danas nema u tolikoj mjeri poganskog kulta, ali je kod mnogih prisutno bezboštvo, život bez Boga, bez vjere u Boga. Čovjek ne osjeća potrebu Boga, i time srlja u propast. I danas je potrebno jakih ljudi poput Ilike, ljudi koji će hrabro živjeti svoju vjeru i svjedočiti svoga Boga. Ilija se borio za pravoga Boga, borio se za Božju istinu, borio se za čovjeka i njegovo dostojanstvo. To je poziv danas i svima nama, bez razlike kojoj vjeri i naciji pripadamo“, poručio je fra Lovro.

Poslije mise, dobri domaćini Doknja počastili su svoje goste pod šatorom kod crkve domaćim jelima, pićem i našom izvornom glazbom.

Sudionik slavlja

KULTURNI CENTAR SV. FRANJO

Tuzla - Na dan sv. Ilike, 20. srpnja, gradilište Kulturnoga centra sv. Franjo obišao je provincial Franjevačke provincije *Bosne Srebrenе* fra Lovro Gavran u pratnji tajnika Provincije fra Janka Ćure. Tom prilikom gvardijan je fra Zdravko Andić upoznao Provincijala s radovima koji su do sada učinjeni te koji još predstoje za uraditi. Ujedno je istaknuo važnost mjesta na kojem se centar gradi ne samo za franjevce nego i za cijeli kraj.

U samom središtu grada, gdje je nekada bila crkva, ponovno se gradi zgrada koja će biti uzdanica hrvatskog puka na ovim prostorima. Kulturni centar *Sveti Franjo* vjernici su dočekali s velikim oduševljenjem, posebice mladi ljudi kojima će on prvenstveno biti i namijenjen. Blagoslov temelja Kulturnog centra upriličen je na blagdan Svetih apostola Petra i Pavla u Tuzli 29. lipnja. Kamen temeljac položio je konzul Republike Hrvatske u Tuzli Josip Juras.

Projekt kulturnog centra zaživio je još prije dvije godine kada su franjevci slavili 800. obljetnicu od utemeljenja Reda.

Kulturni centar je zapravo cijela jedna priča koja govori o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti franjevačke nazočnosti u Tuzli. Cijeli projekt nastao je u sklopu revitalizacije povjesne jezgre grada Tuzle.

Budući da se nalazi samom središtu grada, Centar je dobio svu dokumentaciju, a idejno rješenje postalo je kao takvo sastavni dio svih planova rekonstrukcije užeg gradskog područja. Centar ima dva objekta: u jednom će biti univerzalna dvorana za raznolika korištenja, a u drugom bit će prateći sadržaji u kojima su koncentrirani prostori za probe, kafić, knjižnica, uredi i dr. Posebnu dimenziju Centru daju lipe kojima je centar okružen, ali i šetalištem franjevaca. To šetalište i jest znak 800 godina postojanja Franjevačkog reda. Pri idejnem rješenju cijelog projekta osnovna načela pri njegovoj gradnji bila su sjećanja na prošlost, ali i da se ovaj prostor dostoјno preda budućim generacijama. Središte, na kojem se gradi Centar, podsjeća na vremena kada su se ljudi tu molili i ostavljali svoje nade. Mnogim vjernicima nedostajala je stara crkva, a velik broj njih je dolazio u Tuzlu posebice na patron župe koji se tradicionalno slavio na starom crkvištu. Danas su te zrelijе generacije, koje pamte crkvu, najviše sretne zbog izgradnje Kulturnog centra i vjeruju da će i mladi koji se tu budu okupljali u budućnosti s istim žarom kao i oni dolaziti u Centar.

Gradnja cijelog Centra je mnogo zahtjevna, jer je nekadašnja crkva, koja se na tom mjestu nalazila, srušena upravo zbog tonjenja terena na kojem se nalazila. Tonjenje terena danas je sanirano, ali gradnja *Kulturnog centra* je zato veoma zahtjevna. Stoga se o rokovima gradnje Centra i ne može govoriti jer se ne smije improvizirati, no vjera ipak postoji da će centar zaživjeti već krajem naredne godine. Kulturni centar *Sveti Franjo* obogaćuje kulturnu ponudu grada Tuzle, posebice ako se ima u vidu činjenica da su Franjevci na ovim prostorima još prije 700 godina počeli udarati temelje svakom vidu umjetnosti i oduvijek doprinosili razvoju kulture u Bosni. Osim toga, ovaj Kulturni centar doprinos je i stvarnoj multietničnosti i potporu mu je dao cijeli grad na čelu s gradskim ocima.

K tomu, Centar je i zahvala franjevcima koji su stoljećima radili na duhovnosti i kulturnoj naobrazbi svih ljudi. Ovaj Centar donosi i sreću ovdašnjem hrvatskom puku jer su ideje da Tuzla ima jedan ovakav centar sada i ovjekovječene. Zato i budućim generacijama ostaje zadaća da se jedna ovakva današnja stvarnost treba i okameniti. Buduće generacije koje budu dolazile u ovaj centar u njemu će se susretati, upoznavati, ali i nadati se. Želja je da se tu mnogi mladi i stariji susreću, da im taj prostor bude drag i da toplinu i uspomene na ovaj prostor uvijek čuvaju.

Iznad svega vrlo je važno da je ovaj *Kulturni centar* i potvrda identiteta katoličkog puka.

Kulturni centar *Sveti Franjo* bit će istinski dom kako Hrvata tako i različitih hrvatskih kulturnih institucija ovog kraja.

Maja Nikolić
Fra Mario Divković

DANI FRA MATIJA DIVKOVIĆ U JELAŠKAMA

Jelaške (FIA) - U Jelaškama kod Olovka, rodnoj župi fra Matije Divkovića, 23. srpnja 2011. održan je okrugli stol o fra Matiji i njegovu djelu. Nazočno je bilo mnogo Jelaščana sa svih strana svijeta, te brojni uzvanici, a među njima i deset franjevaca, četvorica dijecezanskih svećenika, predstavnici lokalne vlasti, kulturnog života i medija. Skup je započeo u 10,30 pozdravnom riječi g. Vitomira Pejića, predsjednika Organizacijskog odbora. Zatim su nazočne pozdravili g. Alija Hadžiabdić, načelnik općine Olovo, fra Lovro Gavran, provincijal Bosne Srebreni i don Ivan Mandić, župnik župe Jelaške.

Jedan od glavnih organizatora ovog sretra i autor izložbe o fra Matiji Divkoviću, Nikola Kamenčić (brat našega fra Andelka), inače učitelj u Puli, predstavio je bogatu i lijepo uređenu izložbu o fra Matiji i Jelaškama.

PRVI HOD FRAME BOSNE SREBRNE

Nakon kratke pauze naš povjesničar fra Andrija Zirdum održao je predavanje pod naslovom *Kulturno i političko obzorje fra Matije Divkovića*. Zatim je voditeljica programa, Božana Pejić, pročitala izvadak iz jedne od fra Matijinih *Besjeda* – kako bi slušatelji doživjeli lijep stil fra Matijina pisanja.

Mladenko Marijanović, urednik časopisa *Bobovac* iz Vareša, pročitao je tekst Željka Ivankovića *Književna vrijednost Divkovićeva djela*.

Prof. fra Stjepan Duvnjak govorio je o vezama Jelašaka s ostalim svijetom, dakako – preko samostana Olovo i Kr. Sutjeska, a Ivica Mlivončić je pokušao dati odgovor na pitanje: *Što je za nas fra Matija Divković*, o čemu nešto opširnije piše u nekoliko posljednjih brojeva *Naših ognjišta*.

Konačno je Nikola Kamenčić prikazao uzvanicima svoj doživljaj fra Matije Divkovića, kao najznačajnijeg Jelaščanina, spominjući usput i sedmorici drugih franjevaca iz Jelašaka, od kojih je posljednji fra Andelko Kamenčić, koji je upravo na taj dan prije 44 godine u Jelaškama slavio svoju mladu misu. On je skoro čitav svoj radni vijek proveo među Albancima na Kosovu i u Albaniji, a nedavno je preveo na albanski jezik knjigu *Mandaljena pobjednica* od Gjure Deželića St., o znamenitoj i svetoj Jelaščanki, Magdaleni Pereš Vukanović.

Usljedio je ručak, što su ga priredili gostoljubivi mještani, i prijateljsko druženje. Kiša nije uspjela omesti odlično raspoloženje sudionika ovoga skupa, iako je omela odlazak u Borkovicu kod Jelašaka, fra Matijino rodno mjesto, gdje i danas živi nekoliko obitelji Divkovića.

U 17 sati sedam svećenika, u crkvi punoj Božjeg naroda, slavilo je sv. Misu, koju je predvodio fra Lovro Gavran, provincial Bosne Srebrenе, koji je u propovijedi istaknuo vjersku poruku fra Matije Divkovića i *Nauka krstjanskog*, a to je navještaj Kraljevstva Božjega, koje će se ostvariti bez obzira na to kako ga tko prihvatio, jer Božja riječ nikad ne ostaje bez ploda. I sjeme fra Matijina *Nauka krstjanskog* dalo je, daje, a i dalje će davati svoje plodove – u nekim doduše neznatne, ali u drugima tridesetostrukе, šezdesetostrukе, pa i stostrukе.

Kiseljak - Franjevački hod framaši od milja zovu *marš*. Marš je jedno posebno hodočašće na kojem se okuplja mladež frame Bosne Srebrne. To je hodočašće mladih koji će kroz pet dana pješačiti krajevima svoje države Svake godine se održava u isto vrijeme, od 25. srpnja do 5. kolovoza i sastoji se od dva dijela. Također postoji i razlog zbog kojeg se održava svake godine u istom vremenskom periodu. Naime, hod franjevačke mladeži započinje tjedan dana prije Svete Marije Anđeoske (2. kolovoza), a tada se uz isповijed, pričest i molitvu u crkvi dobiva potpuni oprost od grijeha, a hod je prije toga sami čin žrtve.

Kao što je već navedeno, *marš* se sastoji od dva dijela. Prvi dio podrazumijeva hod mladeži kroz krajeve države. Pješači se svaki dan od 25. srpnja do 1. kolovoza i u to vrijeme prehoda se oko 100 km. Hod krajevima naše države popraćen je radošću, druženjem, pjesmom i naravno molitvom koja nam daje dodatnu snagu da izdržimo našu žrtvu. Drugi dio *marša* podrazumijeva odlazak u Italiju, točnije Asiz, rodno mjesto svetog Franje, zaštitnika franjevačke mladeži i začetnika franjevačkog reda. U Italiju se dolazi 2. kolovoza na dan Svete Marije Anđeoske. U bazičici Svete Marije Anđeoske nalazi se *Porcijunkula*, mala crkva u kojoj se na taj dan – uz isповijed, pričest i molitvu – dobiva potpuni oprost grijeha. Mnoge osobe sam taj čin oprosta grijeha opisuju veoma posebnim i neobičnim osjećajem olakšanja duše. U Asizu mladi provode četiri dana, gdje posjećuju povijesna mjesta vezana uz život i rad svetog Franje.

Ovo je osamnaesti hod franjevačke mladeži u svijetu. *Marš* franjevačke mladeži Bosne Srebrenе 2011. godine je veoma poseban jer ulazi u povijest kao prvi hod frame Bosne Srebrenе. Hodočašće je započelo 26. srpnja u Kiseljaku, gdje je održano okupljanje mladeži. Okupilo se 120 framaša koji su isti dan podijeljeni u deset grupa, koje će se u narednih nekoliko dana držati zajedno i svakodnevno odradivati zadatke prema programu.

Svaki je dan imao isplanirani program rada, posebno su propisana pravila ponašanja i kodeks oblačenja, te svako jutro buđenje započinje oko 5 sati. Također je vrlo važno napomenuti da je geslo hoda franjevačke mlađeži glasilo *Putovima srca*. Svoju rutu hoda framaši su započeli u Brestovskom, kod časnih sestara klarisa. Brestovsko je uzeto kao početak rute hoda iz razloga što sestre klarise slave 800 godina od utemeljenja svoga Reda. Nakon Brestovskoga svoj hod framaši su nastavili preko Fojnice, Kreševa, Visokog i na koncu se njihovo pješačenje završilo u Kraljevoj Sutjesci, odakle su sljedeće jutro autobusima krenuli u Asiz. U Asizu su mladi ostali četiri dana obilazeći najvažnija mjesta vezana uz život svetog Franje.

Antonija Galić

U SESVETSKOJ SOPNICI PROSLAVLJEN PATRON I DVADESETA OBLJETNICA ŽUPE

Sesvetska Sopnica – Zagreb (FIA) - Vjernici župe Svetе Marije Anđeoske u Sesvetskoj Sopnici nedaleko od Zagreba proslavili su u utorak, 2. kolovoza svoju nebesku zaštitnicu Svetu Mariju od Anđela i dvadesetu obljetnicu osnutka župe. Obilježavanje Gospine svetkovine započelo je večernjom trodnevnicom od 30. srpnja do 1. kolovoza koju je predvodio vlč. Luka Slijepčević, župni vikar iz Španskog. Tih večeri okupljaо se velik broj vjernika i hodočasnika na krunicu s marijanskim pobožnostima, pokorničko bogoslužje, obavljanje zavjeta i misu s tematskim propovijedima posvećenima duhovnoj obnovi obitelji, mladima i oprostu.

Prva blagdanska misa slavljena je u 9 sati, a predvodio ju je župni vikar iz Sesveta vlč. Anto Barišić.

Središnje svečano euharistijsko slavlje u prepunoj crkvi u 18 sati predvodio je kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić, propovijedao

je fra Draženko Tomić, gvardijan samostana u Dubravi kod Zagreba, a suslavili su domaći svećenici župnik fra Zdravko Dadić, župni vikar fra Stipo Karajica, dekan Sesvetsko-vugrovečki vlč. Filip Lucić, gvardijan samostana sv. Ilike u Podsusedu fra Tomo Andić, svećenici iz susjednih župa, bogoslovi i časne sestre. Misno slavlje je skladnim sviranjem i pjevanjem uzveličao mješoviti župni zbor pod ravnateljem Ivana Behtanića.

Slavlju svečane svete mise bio je nazočan i gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić sa suradnicima.

Uvodeći nazočne u slavlje biskup Janjić je podsjetio na veličinu toga blagdana, osobito na mogućnost dobivanja potpunog oprosta za koji se nekada trebalo ići u Svetu Zemlju. Izrazio je radost zbog građevinskog napredovanja i izgradnje toga marijanskog svetišta i prošteništa u Sesvetskoj Sopnici.

U prigodnoj propovijedi fra Draženko Tomić se osvrnuo na misna čitanja te istaknuo kako Marijina pomoć i utjeha nadvisuje svaku drugu utjehu. Crkva nas uči i potiče da se s velikim pouzdanjem utječemo Blaženoj Djevici Mariji i da je na poseban način štujemo. Zato se kroz godinu slave tolike Marijine svetkovine, svaka je subota posvećena njezinom štovanju. Njoj su posvećeni i cijeli mjeseci svibanj i listopad. A i dnevno treba da je vjernici na glas zvona po tri puta pozdravljaju, rekao je u homiliji propovjednik.

Naglasio je kako Crkva želi da se u svim nevoljama utječemo Mariji devetnicama, molitvama, procesijama, da pohađamo njezine crkve i oltare i njezina prošteništa, jer kako je istaknuo: „Marija će sigurno čuti naše vapaje, jer je ona Majka milosrđa, puna samlosti za naše bijede i nema plemenitijeg srca, nego li je Majčinsko srce Marijino koje zna i hoće da bude utjeha bijednih i žalosnih“.

Na kraju misnog slavlja župnik fra Zdravko Dadić zahvalio je svima koji su sudjelovali u proslavi i pomogli u pripremi programa ovo-godišnjeg župnog patrona i dvadesete obljetnice župe, od braće misnika, preko okupljenih vjernika i svih dobročinitelja župe, župno-pastoralnog vijeća, mlađih volontera župe, predstavnika udrug, gradske vlasti i četvrti.

U Franjevačkom se redu Gospa od Andela časti još od doba sv. Franje, a vjernici koji su tijekom dana u velikom broju dolazili u župnu crkvu imali su prigodu da uz ispovijed, pričest i sudjelovanje u misi, zadobiju porcijunkulski oprost.

Svetkovanje blagdana Sv. Marije Andeoske za sve okupljene nastavilo se nakon mise do kasnih večernjih sati u župnom dvorištu uz nastup brojnih kulturno-umjetničkih društava iz raznih krajeva Prigorja, srednje Bosne, Hercegovine, Posavine i Korduna nakon čega je uslijedilo prigodno narodno veselje uz glazbu uživo u izvedbi *Tunel banda* iz Sesveta. Tijekom dana organizirani su i revijalni sportski susreti u nogometu, odbojci, stolnom tenisu i balotanju. Svoje snage u nogometu odmjerile su i malonogometne reprezentacije svećenika Hrvatske, Bosne i Hercegovine, veterani Dinama i domaća ekipa župe Sv. Marije Andeoske.

Mlada župa Sesvetska Sopnica nastanjena je najvećim dijelom hrvatskim katoličkim pukom protjeranim iz Bosne i Hercegovine, i predana je na upravljanje bosanskim franjevcima. U župi živi oko 4.000 vjernika i njihov broj je u stalnom porastu.

Ljiljana Tomić

BLAGOSLOV TEMELJA ŽUPNE CRKVE U FOČI

Foča (Doboj) - U nedjelju 14. kolovoza 2011. godine u selu Foča kod Doboja na brežuljku Kunara gdje je sjedište župe zbio se važan događaj za njene vjernike. Na starom crkvištu gdje su kroz 20. st. bile građene pa rušene već dvije župne crkve, blagoslovljeni su temelji treće nove župne crkve Srca Marijina. Taj dan se po lijepom i vrlo topлом danu okupilo preko tisuću i pol vjernika iz svih pet sela koje župa obuhvaća – Bukovca, Foče, Jovovca, Komarice i Vranduka.

Svečanu pučku misu predvodio vrhbosanski nadbiskup Vinko kard. Puljić uz koncelebraciju o. provincijala fra Lovre Gavrana, župnika fra Joze Gogića i još deset svećenika.

Na početku sv. mise Nadbiskup je obilazeći rubom temelja blagoslovio cijelo gradilište i kamen temeljac. Bivši župnik fra Mario Jurković pročitao je narodu sadržaj službene povelje o gradnji, koju su poslije potpisali Nadbiskup, Provincijal, župnik i predstavnici obitelji Bandić, Kurtušić i Tolić, koje su kumovale. Potom je povelja spremljena u kamen temeljac.

U svom nagovoru Nadbiskup je služeći se aktualnom slikom materijalne izgradnje istakao vjernicima značaj crkve kao žive zajednice koja treba počivati na temeljima vjere. Izgradnja u vjeri počinje od osobe pojedinca i njegove obitelji.

Pri koncu sv. mise o. provincijal fra Lovo podsjetio je starije generacije i upoznao one mlađe o povijesti crkvenih gradnji u Foči: od prve crkve u dolini ispod Kunare iz 19. st. pa do dvije prijašnje crkve jedne od K. Pařika, a druge Z. Ugljena. Nova crkva gradi se po idejnom projektu mr. arh. Ane Pranjić iz Tužle.

Ovaj radostan događaj zračio je nadom u bolje dane za župu i cijeli ovaj kraj nakon skoro dvadeset godina od ratnih razaranja i progona te deset godina od prvog organiziranog povratka i obnove, koji još i danas traju.

Fra Mario Jurković

VELIKA GOSPA U VIDEOŠIMA

Vidoši, 15. kolovoza 2011 - Veliki broj hodočasnika okupio se i ove godine u Vidošima, župi Bezgrešnog Začeća BDM. Misu je predvodio fra Nikola Pašalić, tajnik kustodije franjevačke provincije za Ameriku i Kanadu, koji je poželio dobrodošlicu svim hodočasnicima, župljanim, fratrima i sestrama te KUD-u. Fra Nikola je, u svojoj propovijedi, usporedio starozavjetni kovčeg saveza s novozavjetnim kovčegom BDM, te pozvao da molimo Mariju da nam pomogne u našim životnim poteškoćama. Naglasio je i probleme mladim i preporučio im da mole BDM za pomoć. Nakon mise bila je okrepa u prostorijama župnoga ureda.

Fra Darko Livančić

DRINSKE MUČENICE

Vareš - Na poziv župnika fra Bone Tomića, a s namjerom da se i župna zajednica u Varešu što bolje upozna sa životom i mučeništvom Drinskih mučenica koje će 24. rujna ove godine u Sarajevu biti proglašene blaženima, u nedjelju 21. kolovoza 2011. pučkoj svetoj misi su nazočile s. Antonela Rašić, s. Neda Kurevija, s. Marta Čović i s. Andela Brkić, sestre Družbe Kćeri Božje ljubavi iz Sarajeva, Družbe kojoj su pripadale i naše skorašnje blaženice.

Nakon završetka svete mise, sestre su u župnoj crkvi uz video projekciju održale zanimljivo predavanje kojim su vjernicima u Varešu približile živote ali i mučeničko umiranje časnih sestara: Mađarice Bernadete Banje (r. 1912. u Bjelovaru), Slovenki Krizine Bojanc (r. 1885. u Sloveniji) i Antonije Fabjan (r. 1907. u Sloveniji) te Hrvatice Jule Ivanišević (r. 1893. u Novoj Gradiški) i Austrijanke Berchmane Leidenix (r. 1865. u Austriji).

Vođeni mržnjom prema katoličkoj vjeri, njih su u prosincu 1941. u Goraždu ubili četnici i tijela im pobacali u Drinu dok se za grob najstarije sestre, 76-godišnje s. Berchmane, ubijene tjedan dana kasnije, nikada nije sazna-
lo.

Poslije predavanja koje je s pozornošću pratio velik broj vjernika, Varešani su imali priliku nabaviti životopise Drinskih mučenica i njima posvećene molitve te se na koncu susresti i sa sestrama Družbe Kćeri Božje ljubavi iz Sarajeva koje su održale predavanje i bili gosti u župi Vareš.

zupavares.com

HODOČAŠĆE MLADIH

Kotor Varoš - Već sedmu godinu mladi iz Podmilačja kod Jajca za Gospojinu i Rokovo hodočaste u Kotor Varoš, a mladi iz Kotorvaroša za blagdan sv. Ivana Krstitelja u Podmilačje. U početku su to uglavnom bili framasi. I jedni i drugi nose isti drveni križ koji je izradio sadašnji župnik u Kotor Varošu fra Anto Šimunović dok je bio misionar u Australiji.

Ove godine grupa iz Podmilačja bila je najbrojnija i najmlađa. Najmlađa je bila jedna učenica šestog razreda. Bilo ih je više od stotinu i dvadeset. Imali su uza se i jednog psa. Prve godine bilo ih je četrdeset.

Već četvrtu godinu predvodi ih podmilački župni vikar fra Vinko Jelušić. Na čelu kolone križ je nosio, kao i prethodne tri godine, Ivo Jelica, invalid bez jedne noge. Križ je pet puta došao iz Kotor Varoša u Podmilačje i četiri puta iz Podmilačja u Kotor Varoš. To znači da je dosada prešao oko petstpedeset kilometara.

Hodočasnici u putu mole, pjevaju i bode jedni druge da se ide dalje, osobito one krhkijeg zdravlja i nažuljanih nogu. Teren je vrlo težak. Ide se uzbrdo i nizbrdo, kroz šume, rosne trave i klizave putove. Hodočasnici iz Podmilačja doručkuju u selu Milaševci u župi Dobretići, na obroncima planine Ranča, potom se spuste u duboki kanjon rijeke Ugar, pa se popnu do Skender Vakufa, koji se danas zove Kneževo, na obroncima planine Vlašić. Tu ručaju i idu do Živinica gdje odmore kod pravoslavne crkve, a onda dodu u Daliborov gaj, popiju kavu, koju im je ove godine donio kotorvaroški župnik. Nakon kave idu prema katoličkom selu Viševci u župi Sokoline, koje više nema, jer je iz nje protjerano oko dvije i pol tisuće Hrvata.

Napokon stignu do Sokolina i sudjeluju na misi uočnici Uznesenja BDM i sutradan na jutarnjoj i pučkoj misi. Potom dodu do Rokova groblja gdje na misi uočnici predaju križ Kotorvarošanima. Ove godine predali su i Ruku prijateljstva od drveta, koju je u prirodi našao i obradio Ivo Saraf iz Bungarovine kod Jajca. Naime, poveznica između kotorvaroškog i jačko-podmilačkog kraja je prirodna, ali je u vrijeme rata bila potrgana. Noć sprovedu kod župne kuće u Kotor Varošu.

Sutradan na Rokovu groblju sudjeluju na pučkoj misi. Kući se vrate autobusima s ostalim hodočasnicima. Za njihovu tjelesnu okrjeput u Sokolinama pobrinuli su se župnici fra Anto Šimunović, fra Marko Bandalo i fra Zoran Mandić, a na Rokovu groblju članovi Udruge sv. Rok. Zanimljivo je da se broj hodočasnika s obje strane svake godine sve više povećava.

Stipo Marčinković

NOVI PROJEKT HKO KRUH SV. ANTE

Busovača - U BiH je i prije rata bio nedovoljan broj dječjih vrtića, posebno u manjim mjestima. Odgoj i skrb o djeci prepušteni su roditeljima, koji nemaju uvijek dovoljno ni vremena ni znanja da bi im pružili sve ono što im je potrebno za što uspješniju startnu životnu poziciju. Školske sestre franjevke Hrvatsko-bosanske provincije oduvijek su poznate po svojoj skrbi za djecu i starije osobe. U Busovači su, u općinskom prostoru, zadnjih 15 godina vodile Dječji vrtić sv. Franje. U nemogućnosti da to i dalje čine, od 1. rujna 2011. godine ravnateljstvo nad vrtićem prepustit će HKO *Kruh sv. Ante*.

Potpisan je Ugovor sa Općinom Busovača na pet godina o besplatnom korištenju prostora. Uzdajući se u požrtvovnost roditelja, odgajateljica i darežljivost dobrih ljudi, nadamo se da će se djelatnost vrtića uspješno nastaviti. Trajnije rješenje bilo bi izgradnja vlastitih prostorija Vrtića, budući da je upitno do kada će Općina moći ustupati svoje prostore.

kruhsvante.org

PROSLAVLJEN PATRON ŽUPE LJUBUNČIĆ

Ljubunčić - U četvrtak, 8. rujna 2011. godine svečano je proslavljen patron župe Ljubunčić, Rođenje Blažene Djevice Marije, u narodu poznat i kao Mala Gospa, kojemu je prethodila trodnevna priprava. Misu, klanjanje i duhovnu obnovu kroz trodnevnicu, kao i na sam dan, predvodio je fra Andelko Domazet profesor na KBF-u u Splitu. Na početku svečanog središnjeg misnog slavlja, župnik fra Ivan Lovrić je pozdravio vjernike koji su došli u velikom broju, jer u Ljubunčić ovoga dana hodočaste Maloj Gospi ne samo mještani, nego i vjernici livanjskog okružja. Uz fra Ivana i fra Andelka koncelebriralo je još osam svećenika.

Fra Andelko se u propovjedi osvrnuo na veliki problem suvremenih vjernika, a to je zaokupljenost materijalnim. Usporedio je materijalno siromaštvo s duhovnim siromaštvom te definirao duhovno siromaštvo i upozorio na njegovu opasnost. Također je pozvao vjernike da preispitaju svoj život, odupru se materijalizmu te uspostave ravnotežu između materijalnog i duhovnog kako bi se moglo iskorijeniti duhovno siromaštvo.

Na večernjoj misi, koju je također predvodio fra Andelko, bio je blagoslov školara, ruksaka i školskog pribora. Svoj doprinos misnom slavlju dali su sviranjem i pjevanjem novaci franjevačke provincije Bosne Srebrenе s Gorice iz Livna kojima je ovo bio ujedno i prvi javni nastup.

Fra Mario Dadić

10. OBLJETNICA FSR-A I FRAME U OĆEVICI

Oćevija - Na XXIV. nedjelju kroz godinu, 11. rujna 2011. godine, u Oćeviji, filijali župe Vijaka, svečano je proslavljena 10. obljetnica osnivanja franjevačkog svjetovnog reda (FSR) *Fra Filip Lastrić* i franjevačke mladeži (Frama) u ovom mještašcu ispod planine Zvijezde. Proslavu je s Oćevcima organizirao fra Gabrijel Tomić, upravitelj Gospina svetišta u Olovu. Oćevskim trećorecima pridružili su se i članovi FSR-a *Fra Ljudevit Zloušić* iz vijačke župe sa svojim voditeljem fra Berislavom Kalfićem, župnim vikarom.

Sve je započelo euharistiskim slavlјem u jedanaest sati u mjesnoj crkvi, koju su ispunili članovi FSR-a, Frame i drugi vjernici. Svečanom ugodžaju uvelike su doprinijeli vjernici obučeni u narodnu nošnju ovog kraja. Gosti proslave bili su fra Mato Topić, definitor franjevačke provincije Bosne Srebrenе i duhovni asistent Frame i FSR-a, s. Nives Kanevčev, nacionalna ministrica FSR-a, b. Ivan Šekelja, ministar FSR-a bosanskog bratstva kraljice Katarine, s. Ljerka Mikić, učiteljica formacije i s. Ana Cvitanušić, član vijeća FSR-a.

Euharistijsko slavlje predvodio je fra Mato u koncelebraciji fra Gabrijela i fra Be-rlislava. U propovijedi fra Mato je govorio o važnoj ulozi trećoredaca u današnjem svijetu koji je pogoden raznim krizama, od kojih je najopasnija kriza odnosa. U toj krizi trećoreci trebaju biti promicatelji mira i slove, osobito u malim mjestima.

Nakon propovijedi uslijedila je obnova krsnih obećanja koju su trećoreci i framaši obavili držeći u rukama upaljene svijeće. Zatim je obavljen obred primanja jednog člana u Framu, a ostali su obnovili svoje zavjete na godinu dana.

Na kraju sv. mise fra Gabrijel je zahvalio svima koji su došli uz veličati slavlje te pozvao na druženje u Dom mjesne zajednice Oćevija. Prisutne su također pozdravili s. Nives i b. Ivan, naglasivši kako je ovo važna proslava za ovo mjesto i poželivši da ih se još dogodi.

Svečano i veselo ozračje iz crkve prisutni su donijeli i u Dom gdje je druženje nastavljeno uz ručak, pjesmu i razgovor. Za ručak su vrijedni Oćevci pripravili domaći specijalitet, tzv. oćevske peke.

Fra Želimir Gogić

OTVORENA MREŽNA STRANICA KVRPP BIH

Sarajevo - Na blagdan Imena Marijina, 12. rujna otvorena je novoizrađena web stranica Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine na adresi <http://www.redovnistvo.ba>. Na predstavljanju stranice u sjedištu Konferencije u Sarajevu s apostolskim nuncijem u Bosni i Hercegovini, nadbiskupom Alessandrom D'Erricom, koji je na simbolični način otvorio web stranicu, okupili su se realizatori tog projekta, suradnici, i predstavnici medija. Stranicu je kreirao gosp. Davor Herceg iz kreativnog studija "Creative 24/7" d.o.o. iz Sarajeva, a idejno osmisnila s. Jadranka Obućina, tajnica Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica prema smjernicama s. Ivanke Mihaljević, predsjednice KVRPP BiH.

S. Ivanka je na početku uputila riječi dobrodošlice i zahvale za dolazak nadbiskupu D'Erricu te pozdravila nazočne: fra Lovru Gavrana, provincijala Franjevačke provincije Bosne Srebrenе, s. Tereziju Karača, provincialnu glavaricu sestara milosrdnica provincije Majke Divne - Sarajevo, s. Anu Mariju Kesten, zamjenicu provincijske glavarice sestara Služavki Malog Isusa, s. Jelenku Puljić, izaslaniku Školskih sestara franjevki provincije Svete Obitelji, mons. Ivu Tomaševića, generalnog tajnika BK BiH, i fra Slavka Topića, delegata za redovništvo u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, te ostale uzvanike. Izrazivši zadovoljstvo zbog otvaranja portala KVRPP BiH, na kojem će biti moguće dobiti važne podatke o radu i svim zajednicama koje čine ovu Konferenciju, kazala je da na ovaj način Konferencija preraста u jednu ozbiljniju Instituciju unutar naše Crkve u BiH.

Zahvalivši s. Ivanki na riječima dobrodošlice i na pozivu za službeno otvaranje web stranice Konferencije nuncij D'Errico istaknuo je dragocjeni doprinos redovničkih zajednica rastu Crkve u BiH. Govoreći o inicijativi za pokretanje ovog projekta naglasio je kako je ona u skladu s pozivima Svetog Oca i Papinskog Vijeća za društveno priopćavanje, koji su više puta ponovili potrebu stručnog korištenja modernih sredstva društvenog priopćavanja. Prepoznavši u ovom projektu želju da se ide u susret današnjem čovjeku nuncij D'Errico je uputio čestitku sestri Ivanka, kao i cijeloj redovničkoj zajednici u BiH, koja se, kako je kazao, uvijek odlikovala po svojoj revnjoj i nesebičnoj brižljivosti kojom su se zala-gali prema svima, i za sve društvene slojeve, bez razlike na društveni položaj, narodnost ili vjeru. (kta)

PROSLAVLJEN SUPATRON U GORNJOJ DUBICI

Gornja Dubica - Svečanom euharistijom u župnoj crkvi u četvrtak 15. rujna, proslavljen je blagdan Žalosne Gospe, supatrona župe Gornja Dubica. Misu je predvodio mnp.

provincijal Bosne Srebrenе fra Lovro Gavran u koncelebraciji 12 svećenika. Riječi pozdrava i dobrodošlice uputio je župnik fra Velimir Bavrka podsjetivši da se župa za ovaj veliki blagdan pripremala duhovnom obnovom kroz tri dana.

Misno slavlje svojim skladnim pjevanjem popratio je župni zbor, a župnik se na koncu zahvalio svima koji su pomogli da ova 4 dana prođu što ljepše i bolje.

Fra Velimir Bavrka

BLAGOSLOV TEMELJA FILIJALNE CRKVE

Guber (Livno) - U nedjelju 18. rujna 2011. godine osvanuo je povjesni dan za vjernike iz Gubera, filijale župe Livno. Čak ni jak vjetar nije spriječio vjernike da se u povodu blagoslova temelja filijalne crkve u izgradnji u velikome broju okupe na gradilištu u Guberu. Ovaj nesvakidašnji događaj svojim prisustvom i u prekrasnim narodnim nošnjama uzveličali su članovi lokalnog kulturno-umjetničkog društva.

Sveta misa, koju je predslavio biskup banjolučki monsinjor Franjo Komarica, počela je u 15.00 sati. Uz biskupa i livanjskog župnika fra Marka Jukića koncelebriralo je još 11 svećenika. Nakon pozdrava upućenog biskupu i vjernicima, župnik fra Marko je zahvalio fratrima s Gorice na darovanom zemljištu za filijalnu crkvu.

Župnik fra Marko je pročitao službenu povelju za blagoslov gradilišta koju je potom biskup potpisao i potvrdio svojim pečatom. Nakon toga zajedno su obišli gradilište koje je biskup blagoslovio.

Poslije blagoslova župnik je zahvalio ocu biskupu na upućenim riječima, na dozvoli za gradnju i izboru zaštitnika. Crkva je, nai-me, posvećena Gospi od anđela (Porcijunkuli) koja se slavi 2. kolovoza.

Fra Mario Dadić

BLAŽENE DRINSKE MUČENICE

Sarajevo - Tijekom Misnog slavlja koje je, 24. rujna u Olimpijskoj dvorani Zetra u Sarajevu Papin izaslanik kardinal Angelo (Ande-lo) Amato, prefekt Kongregacije za proglašenje svetih, proglašio je svetim Drinske mučenice, pet sestara iz Družbe Kćeri Božje ljubavi s. Mariju Julu Ivanišević, s. Mariju Berchmanu Leidenix (Berhmana Lajdeniks), s. Mariju Krizinu Bojanc, s. Mariju Antoniju Fabjan i s. Mariju Bernadetu Banja.

Pozdrav predslavitelju Euharistije kardinalu Amatu i svim nazočnima uputio je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić. Pozdravio je nadbiskupa i metropolita zagrebačkog kardinala Josipa Bozanića, prisutne apostolske nuncije: domaćeg nuncija u BiH i u Crnoj Gori nadbiskupa Alessandra D'Errica, nadbiskupa Roberta Maria Cassarija iz Hrvatske i nadbiskupa Petra Rajića, iz Kuvajta kao i predsjednike Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, Hrvatske biskupske konferencije i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda: biskupa banjolučkog Franju Komaricu, nadbiskupa i metropolita đakovačko-osječkog Marina Srakića i nadbiskupa barskog Zefa Gashija te sve nadbiskuppe i biskupe iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Mađarske, Makedonije i Albanije kao i biskupske delegate. Poseban pozdrav uputio je biskupima i svim članovima biskupijskih zajednica iz kojih dolaze Drinske mučenice: mons. Andreju Glavanu iz Novog Mesta; mons. Antunu Škvorčeviću iz Požege i mons. Vjekoslavu Huzjaku iz Bjelovara odnosno Križevaca te predstavnicima Bećke nadbiskupije. Pozdravio je i oko 450 svećenika suslavitelja kao i oko 700 časnih sestara među kojima najveći broj redovnica Kćeri Božje ljubavi. Uputio je pozdrav i svim političkim strukturama, državnim, kulturnim i znanstvenim predstavnicima te veleposlanicima i diplomata među kojima i veleposlanici BiH pri Svetoj Stolici Jasni Krivošić-Prpić. Najiskreniji pozdrav i dobrodošlica uputio je hodočasnici-ma - njih oko 18 000: - iz mjesnih Crkava u Bosni i Hercegovini, i lijepe Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Mađarske i drugih zemalja.

Zahvalio je svim koji su udomili hodočasnike i svima koji su pomogli u organizaciji: službenicima, čuvarima reda i sigurnosti, volonterima kao i domaćinima koji su otvorili vrata i srce da ova Olimpijska dvorana toga bude najveća crkva u Bosni i Hercegovini. Zahvalio je i medijima koji su omogućili da mnogi saznaju za divan primjer ljubavi pet sestara mučenica.

Na početku Mise kardinal Puljić i postulator Tomić zamolili su kardinala Amata da, po odobrenju i nalogu Svetoga Oca Benedikta XVI., među blaženice ubroji pet službenica Božjih iz Družbe sestara Kćeri Božje ljubavi u narodu poznatih pod zajedničkim imenom Drinske mučenice. Potom je kardinal Amato izgovorio riječi proglašenja blaženica. Nakon svečanoga proglašenja blaženima, s. M. Ozana Krajačić, vicepostulatorica postupka beatifikacije, otkrila je sliku blaženih Drinskih mučenica koju je naslikao akademski slikar Ante Mamuša.

U prigodnoj propovijedi kardinal Amato je istaknuo da je „mučeništvo pet sestara družbe Kćeri Božje Ljubavi tragična ali slavna stranica Crkve Katoličke u plemenitom narodu Bosne i Hercegovine“ te da „njihova pobjeda ima značenje mučenika prvih stoljeća, kada su poganski idoli zahtijevali nevine žrtve za nastavak njihovog prolaznog i nesigurnog postojanja“. Podsjetio je da samostan katoličkih redovnica Marijin Dom na Palama bio poznat po njihovim djelima ljubavi prema svima, djeци i potrebitima svih jezika i vjera, katolicima, pravoslavnima, muslimanima te da je s. Jula bila Hrvatica, s. Berchmana Austrijanka, s. Krizina i s. Antonija Slovenke, a s. Bernardeta Mađarica. „I pored toga što su pripadale različitim narodnostima i tradicijama bile su udružene svojim redovničkim pozivom u ljubavi prema siromašnima i potrebnima, živeći kao žive slike Krista Otkupitelja, svog Gospodina i Učitelja“, kazao je kardinal Amato te naglasio herojsko ponašanje pet sestara Kćeri Božje ljubavi.

Na kraju Mise vrhovna glavarica Družbe sestara Kćeri Božje ljubavi s. Lucyna Mroczeck (Lucina Mroček) uputila je riječi zahvale: ponajprije Trojedinom Bogu, Svetom Ocu Benediktu XVI., kardinalu Angelu Amatu, svima koji su neumorno radili tijekom biskupijskoga

i rimskoga dijela postupka, posebno relatoru, postulatorima i vicepostulatoricama, kao i svima koji su dali svoj doprinos u organizaciji beatifikacije i njezinome slavlju, sestrama Provincije Božje providnosti, kojoj su pripadale naše Blaženice... Misa je završena pjesmom „Tebe Boga hvalimo“ na hrvatskom, slovenskom i njemačkom jeziku i svečanim blagoslovom.

(kta)

NOVA AKADEMSKA GODINA

Sarajevo (FIA) - Na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu 26. rujna počela je nova akademска 2011/12 godina. Program je započeo misnim slavljem kojeg je predvodio vikar Bosne Srebrenе fra Marijan Karaula, uz koncelebraciju profesora i sudjelovanje studenata. Poslije je uslijedio inauguralni govor dekana Teologije fra Mile Babića pod nazivom Odgovor teologije na današnju krizu vjere, nakon kojeg je službeno proglašio otvorenom novu akademsku godinu.

U uvodnom dijelu govora dekan Babić detektirao je aktualno stanje u Katoličkoj crkvi na Zapadu i zaključio da ona prolazi duboku krizu na koju teologija može odgovoriti ako se vrati svojoj izvornoj zadaći. Prva je zadaća teologije da ona bude biblijski utemeljena, da za nju bude mjerodavno Isusovo evanđelje, tj. Isus Krist. Posebno je naglašeno da treba vjerovati u Boga, a ne u svoje razumijevanje Boga. Ako postoji živa relacija sa živim Bogom, onda ćemo svaki dan dovoditi u pitanje svoje razumijevanje Isusa Krista i crkveno razumijevanje. Druga zadaće teologije sastoji se u tome da bude suvremena, da odgovara na pitanja svoga vremena, odnosno da bude relevantna za svoje vrijeme. Od suvremenih pitanja se ne smije bježati, jer bi to značilo bježati od života.

Zimski semestar u ovoj akademskoj godini upisalo je ukupno 79 studenata, 40 bogoslova i 39 studenata civila. U prvu godinu upisalo se 14 studenata, osmorica bogoslova i šest studenata civila.

IN MEMORIAM

+ MARIJA LOZUK R. REHLICKI (1923 – 2011)

Marija Lozuk r. Rehlicki rođena je 1923. u Modranu (župa Plehan), a umrla je 16. srpnja 2011. u Slavonskom Brodu. U braku sa svojim suprugom Stjepanom (1945-2005) rodila je osmoro djece: Petra, Antu, Vladimira, Anu, Mirjanu, Franciku, Jelku i Josipa, od kojih su petoro živi. Sin Anto je postao svećenik i član Družbe Isusove. Ostali sinovi su oženjeni i kćeri udate. Njena rođena sestra je s. Antonija, članica školskih sestara franjevki i njezin brat fra Kazimir, član naše provincije Bosne Srebrenе.

Sahranjena je u utorak 19. srpnja 2011. na groblju u Slavonskom Brodu. Sprovodne obrede predvodio je mjesni župnik preč. Ivan Lenić te izrekao oproštajne riječi od pokojnice u prisutnosti njene rodbine, poznanika i oko dvadeset članova Družbe Isusove kao i još nekoliko svećenika iz Slav. Broda.

Misu zadušnicu u župnoj crkvi Gospe od Brze Pomoći predvodio je p. Stjepan Fridl (gl. urednik *Radio Marije*) uz koncelebraciju prisutnih svećenika. U svojoj propovijedi je rekao:

„Osobu koju volimo uvijek nam prerano odlazi. Plemenito srce drage pokojnice prestalo je kucati na blagdan Gospe Karmelske. Pred grobom dragog bića pogled se smiruje. Stojimo bez riječi, vrijeme prestaje teći. Najradije bismo šutjeli, jer pred tajnom smrti riječi nedostaju.

Svi su naši ovozemaljski susreti zapravo neprestani rastanci. Smrt je nasilni prekid zajedništva s voljenima. Imamo osjećaj da ni jedna ljudska riječ ne može ublažiti bol i dati odgovor na pitanja koja nadolaze.

Kad se rastajemo od zemnih ostataka voljene osobe, usuđujemo se nešto reći i o smrti. Premda često sami sebe uvjeravamo da nema smisla o tome razmišljati.

Na pitanje što nas čeka poslije smrti, nema odgovora izvan vjere. A vjera nam kaže: Bog će zasjati pred nama u punom sjaju. U času smrti svi će nas napustiti, ostat ćemo sami s Bogom: licem u lice; susret bez svjedoka. Spoznat ćemo da nam je Bog bio neizrecivo blizu i onda kad smo mislili da je daleko. Vidjet ćemo da je neusporedivo veći i ljepši od svih predodžba i slika koje smo o njemu imali.

O smrti nam može reći samo onaj koji je živ u posmrtnosti, koji dolazi iz zagrobnih strana. Vjera nam kaže da je samo Isus došao iz vječnosti i donio vijest: *U kući moga Oca ima mnogo stanova. Uzet će vas k sebi i bit ćete gdje sam ja.* Vjera nam govori: *smrt je kraj ovoga i početak novoga života.* Po smrti se ovdje napušta sve da bi se ondje našlo sve. Bog će ostati pravedan pa će prosuditi u čovjekovu korist i čašu darovane vode i svako djelo učinjeno iz ljubavi.

Na koncu zemaljskog hodočašća čeka nas susret s Bogom dobrote. U tom susretu s njime bit ćemo zahvaćeni orkanom neopisive sreće bez daha, povućeni sve dublje u blaženstvo njegova zagrljaja. Dok upiremo pogled prema vratima smrti, u šima nam zvone riječi koje je Bog rekao starozavjetnom pravedniku: ja ću biti tvoja prevelika nagrada. Bog je ljubav. U svjetlu te ljubavi upoznat ćemo sebe potpunoma onakve kakvi jesmo i bit će nam jasno kakvi bi trebali biti. Past će sve maske i iluzije. Pred našim će očima zasjati istina ničim uljepšana, istina o nama samima. Susret s Bogom nakon smrti jest ponajprije posvemašnji susret s nama samima, naš sud, naše čišćenje, naše novo rođenje. U to rođenje za nebo uvodi nas Isus. On nas doslovce nosi kroz vrata smrti u Božje naručje. Njegov krik: *Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio,* na licima umirućih kršćana pretvara se u smiješak smirenog predanja u ruke Božje.

Kad se danas rastajemo od drage Marije, naša tuga protkana je živim osjećajem zahvalnosti i ponosa. Oprštamo se od jedne majke koja je 88 godina zračila optimizmom, dobrotom, plemenitošću, radovala se životu i darivala život. Sa svojim pokojnim suprugom Stjepanom podarila je život i podigla na noge osmero djece. Jednog je sina, pater Antu, darovala Družbi i Crkvi. U svim teškim trenucima života ostala je mirna i uspravna. Život ju nije mazio. Kušnja je bilo na pretek. Nenadano je izgubila najstarijeg sina, a onda smrt kćeri s mnogobrojnom djecom, kasnije rastanak od supruga. Te udarce životne sudbine može podnijeti samo osoba vjere i predanja. Nije puno pričala, ali njezina djela ljubavi govorila su više od svake riječi. Imala je veliko srce: voljela je i bila je voljena. Odgovor na nesebičnu majčinu ljubav pokazala su njezina djeca u danima njezine onemoćalosti i bolesti. S pravom dozivamo u pamet riječi sv. Augustina: ... *u mjestu tuge, budi-mo ponosni što smo je imali.* Premda je srce ispunjeno tugom, ponosni su na svoju majku kćeri i sinovi, ponosni su zetovi i snaha te unuci i rodbina. Ta uzajamna ljubav tako je moćna i sveta, te je jača od same smrti.

Draga je pokojnica preselila u vječnost na blagdan Gospe Karmelske. Puno simbolike. Karmel je mjesto pobjede svjetla nad tamom, istine nad obmanama, vjere nad nevjerom, Neba nad beznadom. Karmel znači Lijepi vrt, Vrt ukrašen cvijećem. Smijemo se zaufano nadati da je naša draga pokojnica jedan od mirisnih cvjetova u lijepome Nebu s majkom Marijom, svojim suprugom, sinom i kćerkom.

Dok danas p. Anti, sinovima, kćerima, zetovima, unucima, bratu svećeniku i svoj rodbini izričemo svoje suošćeće pri rastanku od plemenite i drage Marije, njoj samoj želimo i molimo samo jedno: Vječni pokoj u ozračju Vječne Dobrote. Amen!“

Fra Mario Jurković

+ FRANJO DUVNJAK (1924 – 2011)

Opremljen svetim sakramentima, 20. srpnja 2011. godine preminuo je Franjo Duvnjak. U prisutnosti obitelji, brojne rodbine i prijatelja sahranjen je 21. srpnja 2011. na groblju Ostrugnjača-Aljinići. Na njegovom ispraćaju skupio se i veći broj fratara, a sv. misu zadušnicu i obred sprovoda predvodio je fra Pero Vrebac, definitor provincije Bosne Srebrenе.

Franjo je rođen 2. srpnja 1924. godine u selu Aljinići, župa Kraljeva Sutjeska. U braku sa pokojnom Marom r. Komšo dobio je dvanaestero djece od kojih je devetero živih, a među njima i fra Stjepan Duvnjak, član provincije Bosne Srebrenе.

Franjo je bio uzor pobožnog, jednostavnog i radišnog oca svojoj djeci. Kao rudar, svakodnevnim teškim radom zarađivao je svojoj obitelji kruh. Bio je to čudesan spoj ljudske hrabrosti i očinske dobrote. Neka mu je laka aljinska zemlja.

Počivao u Miru Božjem!

Fra Ilija Božić

+ BOŽO SLIŠKOVIĆ (1953-2011)

Na blagdan sv. Ilike, 20. srpnja, prestalo je kucati plemenito srce Bože Sliškovića.

Božo je rođen 16. prosinca 1953. u Podastinju kod Kiseljaka kao drugo dijete Nikole i Mare r. Vujica. Nakon završene škole vjenčao se 1976. te je sa ženom Lucijom nastavio život u Kreševu. U skladnom braku dobili su kćer Azaleu i sina Tonija. Uvijek se na svoj način uzdajući u Božju providnost i veseljeći se životu, Božo se nakon kćerine smrti nije predao, nego je još više postao svjestan važnosti života. Stoga mu je Bog podario još jednog sina, fra Roberta, člana Franjevačke provincije Bosne Srebrenе.

Ugodan obiteljski život poremetio je rat u kojem je Božo teško ranjen. Posljedice ranjavanja nosio je do kraja života. Ali i u trenucima kada je potpuno ostao bez radne sposobnosti, nije se prepustio letargiji, nego je i dalje s puno humora nastavio razveseljavati sve s kojima bi dolazio u kontakt. Zbijao bi šale, nerijetko na svoj račun, i tako iz sumorne svakodnevnice izvlačio mnoge.

Božo je bio hrabar i čestit čovjek, veliki borac. Volio je druženja i zabave te kao bubnjar nadasve dobru pjesmu.

Nepunu godinu poslije smrti voljene supruge, nakon teške bolesti, u 58. godini života Bog ga je pozvao sebi kako bi u prostranstvima svjetlosti i mira nastavio zajednički život sa suprugom i kćeri.

Uz prisustvo tridesetak bogoslova, desetak časnih sestara, mnoštvo rodbine, prijatelja i vjernika pokopan je 21. rujna na gradskom groblju '*Ograde*'. Sprovodne obrede vodio je gvardijan kreševskog samostana fra Ivan Pervan. Poslije pokopa u samostanskoj je crkvi služena misa za dušnica za pokojnog Božu koju je, uz koncelebraciju desetak svećenika, predvodio tajnik Provincije fra Janko Ćuro.

Fra Robert Slišković